Tallinna Teataja

Ilmub igal äripäewal.

Toimetus ja kontor
Suurel turul, raekoja ees nr. 16.

Kirjade adress: Tallinn, „Tallinna Teataja". Telegrammide adress: Tallinn, Teataja.

Toimetaja kõnetund k. 12—1.

Tellida wõib alati, kuid nii, et tellimine ühe kuu wiimase päewaga lõpeb. Poolkuu kuu iga nummer 10 kop. Ülem-Ida rahas, ja kuu postiraha 25 kop. Ülem-Ida rahas. Adressi muutmine 25 kop. Ülem-Ida rahas, wana adress ehk selle nummer tulewad üles anda.

Tellimise hind ühe kuu peale

Postiga	250 kop.	Ülem-Ida rahas
Talitusest ise ärawiies	200	" " "
Sõjawäelastele ühe kuu peale postiga	160	" " "
Talitusest ise ärawiies	120	" " "

Kuulutuse hinnad.

Kuulutuste nonpareille rida lehe eesotsas	25 50	" " " " " "
Kohaotsimise kuulutused 5 nonpareille rea suuruses	100	" " "

Üksiku numbri hind 10 kop
Ülem-Ida rahas

Kirjatöölid, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jääwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks marx kaasas on. Kirjatöödel peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Nr. 13. Teisipäewal, 26. märtsil. 1918. a. IX aastakäik.

Ametlikud teadaandmised.

Sõjateated.

(Radiotelegrafi kaudu.)

Suur peakorter 25. märtsil 1918. a.

Lääne sõjawäli.

Baieri kroonprints Rupprecht on kindral von Below'i (Otto) ja von der Marwitzi wägedega kanges wõitluses Bapaume juures waenlast westi löönud. —

Kuna kindral von dem Borne, von Lindequist ja Kühne wäed waenlase tugewad seisukohad põhja-ida pool Bapaume ägedates wõitlustes läbi murdsid, wiskasid Gateni ja lõuna-ida poolt kindral Gruenerti ja staabi wäed waenlase üle Ytresi ja Sailly tagasi. Waenlase wiia ja wärskete jõudude läbi kõwendatud wastupanek murti kangetes wõitlustes. Juurdetoodud diwisjonid ja paljud soomusautod tungisid Bapaumest Cambrai ja Peronne poole wiiwatel teedel meie edasirühkiwatele wägedele wastu. Nad ei suutnud aga wõitlust waenlase kasuks otsustada. Õhtul taganesid nad löödult lääne poole tagasi. Õiges wõitluses langes Bapaume wõitjate kätte.

Kanged wõitlused olid Combles'i ümbruses ja kalt lääne pool olewatel kõrgustikkudel. Waenlane wisati tagasi. Inglise ratsawäe pealetungimised läksid nurja. Meie seisame põhja pool Sommet, Somme jõe lahingwälja keskel.

Saksa kroonprints on kindral Hutteni wäega allpool Hami üle Somme jõe tunginud. Tema wõidukad wäed on ägedates wõitlustes kõrgustikkudele lääne pool Sommet jõudnud. Inglise jala- ja ratsawäe ägedad wastupealetungimised murdusid. Neslé linna peale joosti õhtul tormi.

Somme ja Oise wahel on üle Crozat-kanali tunginud wäed weel 23. märtsi õhtul tugewasti ehitatud ja wisalt kaitstud kindlustuste peale kanali läänepoolsel kaldal tormi joosnud. Palawas wõitluses wisati inglased, prantslased ja ameriklased läbi teedeta metsade Laneuville ja Villequier-Aumonti juurest tagasi. Sila läks pealetungimine edasi. Prantsuse jala- ja ratsawäediwisjonid, kes wastutormijooksuks saadetud, löödi weriselt tagasi. Wäsimatus tagaajamises tungis kindral Gonta ja Gayl waenlasele järele. Omiscard ja Chauny wõeti õhtuks ära.

Kaugesuurtükkidega lasksime Parisi kindlustusi.

Waenlase werised kaotused on wäga suured.

Wäga suur saak, mis 21. märtsist saadik meie kätte langenud, ei ole weel üle loetud. Kindlasti on seni teada 45.000 wangi ja üle 600 suurtüki, tuhanded kuulipildujad, wäga suured sõjamoona- ja warustusladud, suured tagawarad rawitsus- ja riidematerjali.

Verduni juures ja Lotaringias kestsid suurtükiwõitlused edasi.

Mujalt sõjawäljadelt pole uut.

Esimene kortermeister „Ludendorff".

Ametlik teadaanne Wienist 25. märtsil 1918.

Lääne sõjawäljal ei suuda mingisugused waenlase wastukallaletungimised meie liitlaste wõidukat edasitungimist takistada.

Muidu pole uut.

Kindralstaabi ülem.

Radioteadete ametkonnast.

25. märtsil 1918. a.

Berlin. Lahingwäljal Scarpe ja Oise wahel oli Inglise sõjawäel kolme päewa jooksul 21.—23. märtsini kõige suurem kaotus, mida Briti ajalugu tunneb. Suure wõiduga saawutati tagajärjed, nagu selle sõja ajaloos liiduriikide positsionwõitluse algusest saadik lääne sõjawäljal iialgi pole saadud. Inglaste pealetungimine Arrasis aprillikuus 1916. a. ulatas 20 kilomeetri laiuselt, Inglis-Prantsuse pealetungimine Somme ääres juulis 1916. a. läks korda enam, prantslased tungisid Aisne ääres 1917. a. 40 km. laiuselt peale, mitmekuused suured inglaste wõitlused Flandrias ei ulatanud iialgi üle 30 km. Pea pooleaastastes wõitlustes wõitsid inglased ainult 100 ruutkilomeetrit maapinda. Kolmepäewases lahingus läänes wõtsid sakslased ümmarguselt 2000 ruutkilomeetrit maapinda.

Paris. Ametlik. Laupäewal kella kahelsast peale hommikul laskis waenlane Parisi weerand tunni kaupa kaugelaskjatest suurtükkidest 120 kilomeetri tagant, 240-millimeetrilised granadid tabasid pealinna ja ümbrust, umbes 10 inimest said surma, wiiskümmend haawata. — Laupäewa õhtul lendasid waenlase lendamasinad üle Prantsuse wõitlusliinide, wiskasid mitmetesse wäeseljatagustesse kohtadesse pomme. Parisis anti hädasignali.

Bern. Prantsuse ajalehtede järgi pakkus Paris eila pommitamise ja õhupealetungimise tagajärjel 1916. a. augusti-hirmupäewade pilti.

Havres. Amerika sõjasekretär Baker käis reedel Belgia wäerinnal, tal oli kuningaga pikk jutuajamine.

Sundusline määrus.

Isikut, kes rõugesse, tätku, kolerasse, plekilisesse soojatõppe ehk pidalitõppe haigeks jäänud, wõib politsei korraldusel ühte politseiametkonna poolt määratud haigemajasse wiidud saada, kuhu ta niikauaks peab jääma, kuni haiguse külgehakkamise wõimalus kadunud. Esimese nelja ülemalnimetatud haiguse puhul wõiwad ka haige ümbruses olewad isikud (perekonnaliikmed, kodakondsed) politsei korraldusel haigemajasse järelwaatuse alla mahutatud saada, seniks kuni hädaoht nende enda haigeksjäämise kohta ümbruskonnale haiguse edasiandmise kohta kadunud on.

Tallinnas, 25. märtsil 1918. a.
Nr. 1680.

Tallinna linna ülemwalitsus
Freiherr von Brandenstein,
oberst.
Linnasekretär: G. Kress.

Kohalikud teated.

Teadaanne.

Kesknädalast, 27. märtsist peale müüakse turul ja linnapoodides Müütli uul. nr. 10 ja Liiwalaia uul. nr. 44, lahjakala 30 kop. ülemida rahas nael, ja Soome silku 25 kop. ülemida rahas.

Linna warustus-walitsus.

Sõjariistade lubasid

antakse ainult hädapäraseks enesekaitseks wälja. Igatahes on tarwis kindlat põhjendust kohalik. olude seletamisega nende asutuste poolt, kelle poolt luba nõutakse. Lihtne ütelus „enesekaitseks" on wähe. Soowis sõjariista saada peab olema: Eesnimi, perekonnanimi, elukoht, kreis, rahwus, (näit. sakslane, lätlane, eestlane jne.), sõjariista sort, põhjendus. Soowiawaldused antagu kohalikule komandandile.

L.

Arupidamine põllumajanduslikkude korraldusküsimuste kohta.

x. Kohalises Saksa „Rev. Ztg." nr. 10 ja 11 ilmus kuulutus, millega maaomanikka kutsutakse põllumajanduslikkude küsimuste selgitamiseks koosolekule, teisipäewal 26. märtsil Tallinnas, piiritusewabriku ühisuse Rosen ja Ko. juhatuse ruumidesse (Merepuiestik, 15) kell 6. Kuulutusele on kutsujana alla kirjutanud Hörning, Wirsch. Ofz. Gen. Ko.

Linna kuulutuses pole tähendatud, et see ainult mõisnikkude kohta käib, on asja tähtsuse pärast tarwilik, et ka Eesti soost maa- ja talumaaikud ilmutsid arupidamisele, et selgusele jõuda Saksa sõjawõimude kawatsuste kohta põllumajanduse korralduse asjus.

Läbirääkimiste aineks on tähendatud külwiseemne, põllumasinate ja kunstsõnniku muretsemine meie põllumeeste organisatsionide esitamised meie maapidajatele. Kawatsuste läbiwiimiseks on weel üürike aeg käsitada, sellepärast on tarwilik äärmine rutulsus plaanide teostamiseks. Iseäranis kohustaw oleks ilmumine meie põllumeeste organisatsionide esitajatele, kellel tarwilised teated ja arwud käepärast, niisamuti majandus-ühisuste ja tarwitajate-liidu juhtiwatele jõududele, aga ka ärimeestele, kelle kaudu möödapääsematalt wälja- ja sisseostmisi tuleks toimetada.

Arstirohtude kallinemine.

-m.- Hiljuti toodi meile toimetusesse kaks linna-aptegist ostetud rohtude sedelit näha, mis ühte ja sedasama rohtu tähendawad, kuid millede hinnad üksteisest suuresti lahku lähewad: ühe sedeli peal, mis kuupäewa 5. märts kannab, on hind 279 kop., teise peal aga, millel kuupäew 10. märts, seega ainult 5 päewa hiljem, on hind 8 rbl. 11 kop., seega ligi kolmekordne.

Nagu kuuleme, on wahepeal uute wõimude poolt Tallinnas uus aptegitaks maksma pandud ja sellest see suur wahe hindades wististi on tulnudki. Nähtawasti on lootused arstirohtude hindade alanemise peale seega eksitud olnud, sest uues taksis olla kõik aptegirohtude hinnad, kuigi mitte kõik ühtsoodud määral, siis senistega wõrreldes läbisegi enneti märksa kallimad.

See on ka liiakasuwõtmine.

m. Linna warustusamet nõuab majaperemeestelt nimekirjasid üüriliste korterite elanikkude kohta. Üks säärastest trükikodadest on selle jaoks tarwisminewa blanketi walmis trükkinud ja selle müüjaile saatnud. Imestust äratab aga selle lehekese hind. Poole kirjutuspoogna suuruse, kollaka paberi peale trükitud blanketi eest wõetakse 80 kop.! See on liiakasuwõtmine, teisiti ei saa seda nimetada.

Kopli aurutrammwai

jäämat, nagu kuuleme, lähemas tulewikus ajutiselt seisma. Muidugi ei wõi sõiduühendus Kopliga pärast seda mitte täieste puududa, seda enam, et linna lähemal ajal Eesti diwisjoni laatsaret asub. Wististe seatakse trammwai-liikumise seismise-ajaks linna ja Kopli wahele kas autode ehk autobussside sõidud sisse, wähemalt teatawatel tunniaegadel iga päew. m.

Eestimaa mõisnikkude maapäew

astub, nagu kohaliku Saksa lehe kuulutusest näha, 28. märtsil Tallinna rüütelkonna hoones kokku.

Teadaandmine aiawilja seemnete asjus.

Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsil on korda läinud oma liikmete jaoks suuremat partiid keedawiljade ja ka loomatoidujuurikate seemneid saada. Seemnete wäljaandmine on seltsi kantseleis Luisentali uulitsal, 14 igal päewal kella 9—1 ja 2—5 p.

Palutakse liikmeid nädala jooksul oma tarwituse ära wiia. Neile antakse weel juurde, kes esimesel jaotusel kõike tarwisminewat jagu ei saanud. Kui seemneid jatkub, siis antakse edaspidi neid ka wõerastele.

Tallinna Eesti muusikat edendawa seltsi

liikmetele palutakse meid teatada, et juhatuse 20. skp. tehtud otsust mööda seltsi liikmemaksu äraõiendamise tärmin, mis põhjusk. § 11 kindlaks määratud, käesolewal aastal, uue kalendri sissesseadmise tõttu kuni 15. aprillini on pikendatud.

Üleskutse.

III linnajaoskonna kodanikkudele!

Iga III linnajaoskonna kodanikka, kes oma kohuseks peawad julgeoleku kaastöötamiseks kaasa aidata, palutakse „Omakaitse" liikmeks astuda.

Liikmete ülesandmise kohad:
W. Schneider, Wiruwärawa puiestee, 19; O. Niggol, Suur Tartu maant., 43.

Tallinna linna kingsepa-töökoja asjus.

Teie lehe 5. numbris süüdistab keegi -k. linna kingsepa-töökoda üleliigse hinna wõtmises. Tõenduseks toob ta oma lapse kingad, millede parandamine 40 rbl. 20 kop. maksma tulnud, kuna kingade wiga kuigi suur pole olnud, ja pealegi olnud weel oma materjal.

Kudas lugu nende kingade parandusega õieti oli, ei ole kahjuks enam meeles, kuid nõnda palju wõime siiski ütelda, et paljas laste saabaste parandus töö raha meil iialgi nõnda kallis pole olnud; seal pidi siis tingimata meie poolt materjali ligi pandud olema, ehk jälle nõnda palju tööd, et odawamalt teha ei saanud. Kui juba juttu uute põhjade tegemisest oli, siis ei olnud kingade wiga ikkagi wäike ja tulid nad täitsa ümber teha. See langeb aga uute saabaste tööde hulka. Ka on laste saapad tihtipeale wanemate inimeste omadega ühesuurused. Üleüldse ei tule laste saabaste parandus meil palju odawam. Laste saabaste juures on peaaegu sama palju tööd ja meil odawat tööjõudu, s. o. õpilasi, ei ole, kes neid odawamalt teha wõiksid.

Tööde hindamine sünnib täiesti õiglaselt: materjal arwatakse oma sisseostu hinnaga, töölistele makstakse üle linna maksmaolewa palgamäära järele ja töökoja ülewalpidamise kulud lisatakse protsentide näol juurde. Töökojas on täielik raamatupidamine, mida linnawalitsus kontrolleerib. Nõnda ei saa siin mingisugust liiakasuwõtmist ette tulla. Töökoja asutamisega ei ole linnawalitsus enesele mingisugust iseäralist sissetulekuallikat tahtnud soetada, waid on selle peale rõhku pannud, et tööd wõimalikult odawad tuleksid, mida ka siiamaani on peetud. Enam jagu töösid tulewad meil palju odawamad kui mujal eraettewõtetes.

Wanade saabaste parandamine pole sugugi nii hõlbus töö, nagu seda wast mõeldakse. Pahatihti tuuakse ka niisuguseid jalanõusid parandada, millede koht õieti pühkmekastis oleks. Pahade parandusetööde pärast ei ole ka tööliste palgad kuigi hiilgawad. Läbistikku teeniwad meie töölised 10—12½ rbl. päewas, mis praeguse elukallíduse juures mitte palju ei ole.

Linna kingsepatöökoja juhatus.

Eesti teater „Estonia".

Kaks kooliõpilaste-etendust, teisipäewal, 26. ja kolmapäewal, 27. märtsil, millest ka teised, kellel soowi on, osa wõiwad wõtta. Algus kell 4 p. l.

Teisipäewal: „Seltskonna toed".
Kolmapäewal: „Madame Sans-Gêne".
Rahwaetenduse hinnad.

Teatri büroo.

Wargused.

rb. Nende päewade sees warastati: A. b. Hanseni korterist Müütli uul. nr. 14 jalgratas; H. Petalerilt turusöögimajas taskuraamat isikutunnistuste ja 120 rublaga; G. Kokfeldtilt Uuel turul taskust 120 rbl. raha ja isikutunnistused; Jaan Turmannilt sealsamas paberid; A. Neibergi kauplusest Rataskaewu uul. nr. 16, fünmenaelaline leib; G. Normanni korterist Aptegi uul. nr. 5, sisemurdmisteel nahakaupa, saapaid ja kalossa 1800 rbl. wäärtuses; Siegeli ärist Laial uul. nr. 37 mitmesugused nahku.

Jaani koguduse uued õpetajad.

Tallinna Jaani kogudusele sai tema poolesaja-aastase kestwuse järele esimest korda wõimalus osaks ise enesele õpetajaid walida. Koguduste elus wäga harwa ettetulew nähtus on ka, et Jaani koguduses kolm õpetajat korraga waliti ja nõndasamuti korraga ka kiriku peale õnnistati.

Nüüd, mil arwurikkas koguduses on tegewusesse asunud kolm noort tööjõudu, kes loodetawasti oma otsekohesest ametikohustest ülejääwat aega ei saa keelama muule seltskondlisele tööle, pole see koguduse liikmetele ega ka teistele Tallinna elanikkudele wist mitte huwituseta uute õpetajate senise elukäigu kohta lähemaid teateid saada.

Õpet. Bruno Hasselblatt on sündinud a. 1886 Juurus Ida-Harjumaa praosti Karl Hasselblatti pojana, lõpetas 1906. a. Tallinnas Nikolai gümnasiumi, mille järele ta Tartu ülikooli astus. Üliõpilasena oli ta usuteadlaste-seltsi liige. 1910. a. lõpetas ülikooli kuldaurahaga, pidas proowiaasta Ambla õp. Wilbergi ja Lihula praost Pezoldi juures. 24. juunil 1912 õnnistati ta Jaani kiriku abiõpetajaks, missugust ametit ta senikaua pidas, kuni sellesama koguduse peale iseseiswaks õpetajaks waliti.

Õpet. Hermann Hansson sündis a. 1887 Wiljandis kaupmehe pojana, lõpetas 1912. a. kewadel eksternina Pärnu gümnasiumi, astus siis Tartu ülikooli ja lõpetas selle 1916. a. kewadel usuteaduse kandidaadina. Proowiaasta pidas Suure-Jaanis õp. Rosenbergi juures ja Tallinnas Püha-Waimu kiriku peal õp. Wieckmanni juures. 28. mail 1917 õnnistati ta Püha-Waimu kirikus õpetaja-ameti peale.

Õpet. Hans Kubu on sündinud 1891. a. Helme kihelk., Kärstnas, rentniku pojana, lõpetas 1912. a. kewadel eksternina Pärnu gümnasiumi ja astus selle järele Tartu ülikooli. Oli Eesti Üliõpilaste Seltsi liige. 1916. a. kewadel lõpetas ülikooli usuteaduse kandidaadina ja oli selle järele Wõrus õp. Martensoni ja Lainusel õp. Köpp'i juures proowiaastal.

Õpet. Hasselblatt sai oma hooleks end. õp. Assmuthi pihtiringkonna, õp. Hansson — end. õp. Grohmanni pihtiringkonna, kuna õp. Kubu jaoks koguni uus pihtiringkond asutatakse. Waatamata lühikese aja peale, mis õp. Kubu siin ametis, on tema suutnud rohket poolehoidmist leida, nõnda et tema pihtiringkonda juba on üle tuhande hinge kogunud.

Linna rahaasjade kohta.

Praeguse linnawalitsuse poolt teatatakse meile linna rahaasjade kohta järgmist:

Et mõistet sellest anda, missuguses seisukorras linna rahaasjad peale enamlaste lahkumist olid, olgu siin lühidalt mõned arwud ette toodud:

Linna jooksvad wõlad, wälja arwatud pikaajalised obligatsioni-wõlad, pankadele ulatawad ümmarguselt 4.750.000 rbl. peale. Selle wastu on linnal Wene walitsuse käest nõuda 900.000 rubl., mille juurde weel summa, mitte wähem kui 1.000.000 rbl. suuruses, arwata tuleks, mida linnal ekspropriteeritud maade ja laastatud metsade eest saada tuleks. Põletispuudeoperatsionide läbi on linna nõudmiste arw ümmarguselt 577.000 rublani tõusnud; kuna linna tarbeainete muretsemise ametil 75.000 rubla wõlgujäänud summasid sisse nõuda on. Sissetulemata maksude arw on 300.000 rbl. ümber. Sellega wastab 4.750.000-rublalisele wõlakoormale saadaolew summa 2.852.000 rubla suuruses. Kahjuks on aga wõlgnikkudeks suuremalt jaolt Wene riigiwalitsus ja suured wabrikud, nagu näituseks leewalchesed, kellede käest lähemal ajal midagi saada ei ole. Selle wõlakoorma kindlustuseks on linnal tema mitmesugustes kapitalides weel 1.500.000 rubla, (nominal hinnas) wäärtpaberites olemas, mis aga suuremalt osalt juba pankadesse kindlustuseks mahutatud on.

Kuigi ülemal ettetoodu järele 4.750.000-rublalisele wõlakoormale linnal saadaolewad summad 4.352.000 rubla suuruses wastawad, siiski ei tohi silmast lasta, et neid nõudmisi jaolt weel mitte maksjaks ja õigeks pole tunnistatud, nii kui kahjutasunõudmised Wene riigi walitsuse käest ekspropriteeritud ja rüüstatud maakohtade eest, jaolt aga, nagu tähendatud, lähemal ajal realiseerida wõimata on. Pealegi on wäärtpaberid, mille wastu raha wõiks saada, peaaegu kõik (wäikene osa wälja arwatud) juba pandiks pandud ja linnakassas walitseb täielik tühjus. Õnneks on linnal weel suur warandus mõisade, majade ja maatükkide näol, nii et üleüldine linna warandus, wõlgasid maha arwates ikkagi 20.000.000 rublani ulatab, kuid neid waranduusi ei saa realiseerida, abi peab aga muretsema ja linnakassasse peab puhast raha sisse woolama, sest wastasel korral peaks terwe linnawalitsuseaparat ühel ilusal päewal seisma jääma: ei wõidud juba 20. kuupäewal linnaametnikkudele palkasid wälja maksta, sest et selleks tarwilik raha puudus. Loodetawasti läheb korda suurema laenu toimepanemiseks juba saada ja sellega katastrofi linna majapidamises ära hoida. Loomulikult oleks säherdune laen ainult ajutine palliatiw-abinõu ja linnawalitsuse ülesandeks peab olema abinõusid ja teesid leida wäljaminekute eelarwe wähendamiseks äärmise kokkuhoidmise läbi ja ühes sellega uusi sissetuleku-allikaid leida, ehk küll sissetulekuid igal juhtumisel kaugelt wähem jääb olema, kui 8.000.000 rubla, mida wiimased linnawalitsejad oma eelarwe-projekti üles wõtnud, igatahes aga ka wäljaminekud ligikaudselt enamlaste poolt ettenähtud summani 13.500.000 rubla suuruses tõusta ei tohi. Jällegi üks huwitawaleist näitustest enamlaste asjaajamisest — puudujääk 5.500.000 rbl. suuruses linna eelarwes, mille terwe eelarwe 1916. aastal wähe üle 4.000.000 rubla ulatas.

Austatud kuulutajaid

palutakse kuulutusi, mis enne pühi lehes ilmuma peawad, aegsasti lehe kontori ära anda.

„Tallinna Teataja" talitus.

Kirikuteated.

Kaarli kirik. Suurel neljapäewal teeb jutlust õp. A. Mäggi. Piht kell pool 10 hom.

Suurel reedel teeb jutlust kell pool 10 hom. õp. Kapp. Laululehed koguduse-õe heaks.

Piht suureks reedeks on neljapäewal kell 5 p. l. õp. A. Kapp.

Kirjutamine armulauale kesknädalal enne lõunat ja kell 6—8 õhtul.

Suurel reedel kell 5 p. l. liturgia-jumalateenistus, õp. A. Kapp. Laululehed waeste heaks.

Esim. ülestõusmisepühal hom. kell 7 liturgia-jumalateenistus laululehtedega kurttummade laste heaks, õp. A. Kapp.

Esim. ülest.-pühal kell 10 hom. teeb jutlust õp. A. Mäggis. Laululehed kiriku heaks.

Kell 3 p. l. lastejutlus. Laululehed. Õp. A. Kapp.

Teisel ülest.-pühal teeb jutlust kell pool 10 hom. õp. H. Ederberg.

Lauluse kogudus. Suurel neljapäewal kell 11 piht ja armulaud. õp. Mohrfeldt.

Suurel reedel kell 11 piht ja armulaud, jutlust peab õp. Tennmann.

Suurel reedel pärast lõunat kell 4 laulujumalateenistus, õp. Tennmann.

Esimesel ülestõusmisepühal hom. kell 8 laulujumalateenistus jutlusega. Jutlust peab õp. Mohrfeldt.

Lauluraamatud kõikidel jumalateenistustel tarwitusel.

Ristitud: Ilse Margeta Laurik.

Laulatatud: Paul Prema ja Amalie Kressa.

Maetud: Leena Katarina Gutmann 32 a., Jürilt.

Püha-Waimu kirikus. Suurel neljapäewal enne lõunat teeb õpetaja F. Wieckmann jutlust ja wõtab lauarahwast wastu. Piht selsamal päewal enne jumalateenistust kell pool 10 hom.

Suurel neljapäewal pärast lõunat kell 6 pihtijumalateenistus ja armulauale wõtmine.

Suurel reedel enne lõunat teeb õpetaja F. Wieckmann jutlust. Lauakirik. Piht — suurel neljapäewal kell 6 p. l.

Suurel reedel pärast lõunat kell 5 peab abiõpetaja K. Kentmann liturgiajumalateenistust. Laululehed ja korjandus kurttumma laste heaks.

Esimesel Kristuse ülestõusmise pühal teeb õp. F. Wieckmann jutlust.

Teisel Krist. ülest. pühal jutlustab abiõpetaja K. Kentmann.

Kõigi suurel reedel pärast lõunat on laululehed, muudel jumalateenistustel lauldakse lauluraamatust.

Leeriõpetus tütarlastega algab 8. aprillil pärast lõunat kell 4.

Ristitud: Endel Liiga; Mara Leontine Tolli; Eduard Tegelmann; Lydia Pihlak, Juhani t.; Axel Einbaum, Johanni p.; Edgar Wenikas, Tõnu poeg.

Laulatatud: Rudolph Kasjuk ja Marie Ahnefer; Gustaw Lun, Tõnise p. ja Marie Lemberg; Iwan Weirenok, Wassili p. ja Elisabeth Jõgi, Jüri tütar.

Surnud: Wilhelmine Annette Treumann, 66 a.; Hindrik Tamberg, 51 a. 5 p.; Peter Nebokat, Juhani p. 83 a. 7 k. 23 p.; Johannes Hansu poeg Sallo, 32 a.; Liisa Miltits, Hansu abikaasa, 51 a.; Juhan Oja, Petri p., 52 a.; Tiina Taalberk, Josepi t., 75 a.; Anna Pitk, Mihkli abik., 49 a.; Jüri Wittmann, Madise poeg, 35 a.; Jaan Mölder, Andruse poeg 70 a.

Majanduslised mõtted.

Palju on kirjutatud wiimasil aegadel majandusküsimusest, suuremalt osalt on nad kannud agitatsioni, õhutuse laadi. Tuletame meelde, kus enamlaste walitsuse ajal juba palju ära wõis teha, kui julеti kaitsta isiklise algatuse põhjusmõtet wastandina enamlaste majandusliste isiku häwitamise mõttele, tuletame meelde agitatsioni, mis tehti Eesti iseseiswuse mõtte õhutusel, kus isegi paremate artiklite wäited, mis tahtsid kanda kindlat teaduslikku laadi, siiski üle ei jaanud kalendri sabade teadetest. Oleks enamlastel natukenegi olnud targemaid mehi, siis oleks neil kerge olnud raskeid wastuwäiteid tuua üle öö korjatud materjalile. Otsewiisiks on saanud wõimalikult kerge waewaga katsuda üle saada kõikide küsimuste lahendamisest, mis puutub meie maasse. Meil ei ole materjali, mille peal saaks ehitada, wõidakse ette tuua wastuwaidlemisel, kuid anname tõele au ja ütleme ka, et meil ei ole olnud kindlat tahtmist materjali koguda. Näituseks wõiks me wõtta hiljuti ilmunud Ed. Laamani „Maaküsimus", mis küll teaduslikku laadi tahab kanda, kuid mis igal leheküljel nii palju hooletut olekut lugeja wastu ja Eesti osas nii wähe seda küsimust käsitawaid allikaid tunneb, et seda kindlasti sinna tuleb paigutada, millena ta mõeldud: numbrina tööerakonna agitatsioni kirjastikku. Muud midagi. Sama tõbe põewad suurelt osalt wastawa sisulised ajalehtede artiklid.

„Teataja" asutades iseseiswat majandusosa, et wõi waikides mööda minna tähendatud pahest; ajalehe weerud ei ole suurteks teadusnõuetele wastawateks töödeks, kuid nad wõiwad olla kogumisekohaks, kust wõib saada teateid ja materjali, mis huwitaw spetsialistidele, kuid mis tingimata tarwilik ka ärimehele, põllupidajale, igaühele kodanikule, kes tunneb huwi majanduselu wastu.

Me oleme Eestis jõudnud pöördepunktile: riiklikult saime olla poolteist päewa iseseiswad, nüüd ootame aegade selgunemist; majanduslikult oleme ka aru saanud, et peale lõhkumisetöö ikkagi weel olemas on ülesehitaw töö. Nüüd, kus igal isikul jällegi wabadus wastastikusel wõistlusel teostada majanduslisi kawatsusi, nüüd näeme tagasi waadates, kui kaugele rappa meid enamlased oleks wiinud ja kui sügawale me tegelikult juba sisse oleme wajunud. Ei ole wõimalik terwe maa majanduselu taktikepi järele silmapilguga muuta, olgu juhatajad paremalt ehk pahemalt poolt. Kui kerge waris oma on pahema poole „loow" töö, seda nägime kõik, kuid ei ole kindel ka n. n. politseiline sotsialismus, s. t. kord, nagu see praegu Saksamaal, kus kõik walmistamine ja tarwitamine sünnib administratsioni määruste järele. Ei ole küllalt, kui inimese organismusele antakse nii ja nii palju munawalget, ja nii ja nii palju raswaollusi. jne. Riik terwe oma politseiaparadiga ei suuda seda, majanduselu kandjaks jääb ikkagi üksik isik oma saagihimuga, mida korraldab ja surub wõistlus. Hiljuti pidas Preisi kaubandusеminister Sydow Saksa tööstusnõukogu üleüldisel koosolekul kõne, kus ta muu seas kõnelemaa aja küsimusi arutades tähendas: „Meie peame tagasi minema riigi suunimajapidamisest üksiku isiku majapidamise juurde. Wabatahtlisel teel tuleb uus korraldus, mis tarwilais jõudusid sihile wastawalt ja kõrwaldaks üleliigse bürokraatia takistused tööd." Mingi sunduslik majanduselu külgede normeerimine terawal kujul ei wii sihile loomulikkudes olukordades, näit. meie maal walitsewad rahade sunduslised kursid on ainult seni kindlasti maksawad, kuni meie eraldatud oleme teistest, algab meil korralik postitegewus, kaubawedu jne., siis näeme, kui wähe tõelist pinda ja püsiwust ka sunduslikul kursil on.

Sihile saab majanduslikult kindlustatuna rahwas aga siis, kui suurel osal temast, nii ärimehel kui talunikul, teadmisi on majanduselu praktikast, kui wõetakse tõsise sõelumise alla küsimusi, mis kokkuwõetuna häwitawad käsikaudu kobamise.

Meil Eestis on praegu tarwidus selgusele saada kõigi kohta, mis meil on ja mida meie wõime. Oleme geografiliselt wõrratu heal seisukohal, kuid ainult siis, kui me suudame midagi ära teha; ei suuda me seda, siis oleme seda rohkem kaotanud. Kui wähe on tõsiselt meie riikide-wahelist majanduslist seisukohta hinnatud, näitab asjaolu, et meie hulga parteide programmides ainult radikal-demokratidel nõudmine üles on seatud Eesti geografilisele seisukohale wastawate majanduselu külgede riikline toetamine ja arendamine.

Selge on, et meie praeguse jõuetuse ja kapitali waesuse juures end raske on läbi lüüa, kui puudub tugew toetaja; kui aitasid meie rahaasutused talunikku pinna-muretsemise juures jalgealuseks, siis peab m e i e riik aitama tööstuslast ja ärimeest jalgade peale saada. Rohkem pole waja.

Ei pruugi tagasi tulla mõtete juurde Eesti iseseiswusest, ilma selletagi on selge, et kuigi äriilmas ühinemine wõimalik on laiemal wiisil mitme rahwuse liikmete wahel, siiski majanduselu eritlemise juures tuleb ilmsiks nähtus, et weri paksem kui wesi. Sellel alal tuleb ka siis konkurents, sellel alal ka wastastikune toetamine.

Wälise majandusliku läbikäimise juures teiste maadega on tingimata tarwilik et üleliigse konkurentsi kaotamine, nii kaubanduses kui ka merejõidus; sisemises majandusilmas wõtab wõistlus muidugi weel elawama kuju. Siin tuleb aga ilmsiks waba wõistluse hea külg, kui wõistlus ei kanna mitte juhuslist laadi. Isiklise algatuse tagakihutajaks on omakasu-püüe, wõistluse läbi kaotatakse sealt selle halwad omadused ja wõitjana esineb terwe rahwas. Las' tulla meil wõistlus, aga wõistluse tagajärjed kaswatawad lugupidamist rahwa majanduslistе wõimiste wastu. Mitte ilma asjata ei karda need kihid wõistlust, kel wähe elujõudu, siis katsutakse kaitsemüüride taha pugeda majandusliste eesõiguste näol. Elu murrab aga nad.

Ei maksa linni pigistada silmi selle peale, et meil tuleb wõistlus maal Saksa suurmaaomandusega, linnas Saksa ja Wene tööstuskaubandusilmaga. Kes tunneb, et ta kaasa wõib tulla, tuleb kaasa, kes ei taha tulla — eks pärast lahingut loeme langenuid.

Seni tuleb aga meil jõudu ja teadmisi koguda, et wõiksime wälja astuda wastaste wääriliistena, on meil jõudu, ei ole aga nõu, ei suuda me midagi, ainult mõlemate ühendusel suudaks Eesti rahwas midagi ära teha suurel tulewasel majanduswõitlusel, kus iga jõukübeme kasulik tarwitamine sunduslik.

J. N.

Wenemaa ülewaade.

Nagu Peterburi lehtedest, mis minewa nädala lõpul meie kätte sattusid, näha, kestawad Wenemaal endine korralagedus ja sisemised wõitlused edasi.

Waatamata selle peale, et on rahu tehtud ja rahuleping juba kinnitatudki, ewakueeritakse Peterburit. Pealinn on M o s k w a s s e wiidud. Rahwakomissaride poolt on küll seletatud, et pealinna ülewiimine ajutine olla, kuid Wene ajakirjanduses walitseb arwamine, et keskwalitsuse-asutused Peterburi enam kunagi tagasi ei tule.

Praegu istub rahwakomissaride nõukogu, Leniniga eesotsas, Moskwa Kremlis üleriiklised ametikohad, mis on weel Peterburi järele jäänud, pakiwad kiiresti oma asju, et lähemal ajal Moskwasse järele minna.

Moskwas oli ka koos soldatite, tööliste, talupoegade ja kasakate kongress, kellele Brestis allakirjutatud rahuleping kinnitamiseks ette pandi. Sotsial-rewolutsionärid waidlesid wastasrinnana rahulepingu kinnitamise wastu, kuid Leninil oli kongressil suur enamus kindlustatud. Healetamisel anti enamlaste resolutsioni ja seega ka rahulepingu kinnitamise poolt 724 healt, wastu 276, kuna 118 koosolijat healetamisest kõrwale hoidsid.

Kongressil tekkinud mõtete lahkuminekutagajärjel astusid pahempoolsed sots.-rewolutsionärid (Steinberg, Algassow ja t.) rahwakomissaride nõukogust wälja. Ära astunud on ka Dõbenko; Kollontai ja Obolenski pidid ka ära astuma, jäid aga pärast siiski paigale.

Pahempoolsete sots.-rewolutsionäride lahkumise peale waatawad enamlased rahulikult. Lenin tähendanud sel puhul, et enamlastel olnud s.-r.-idega sõprus ilma armastuseta, sellepärast tulnud nüüd ka lahkumine ilma kurwastuseta.

Steinberg oma kaaslastega lubanud Wolga äärde ja lõunapoolsetesse kubermangudesse sõita, et seal nõukogude walitsuse wastu sisjisakasid korraldada. Enamlased ähwardawad niisugused wäljaastumised kangel käel maha suruda.

Kaugel-Idas olla Wenemaa jaoks mitkzugune uus walitsus tekkinud. Peaministriks Lwow, teedeministriks Ustrugow, wälisministriks Horwat. Kus selle walitsuse asupaik just on, seda pole Wene lehtedest näha, ainult nõndapalju on nimetatud, et see walitsus hakkawat liiduriikide saadikutega läbirääkimisi pidama.

Liiduriikide saadikud on Peterburist juba mõne aja eest ära sõitnud, aga praegu wiibiwad nad weel Soomes, sest sealse kodusõja pärast ei pease nad edasi, ainult Inglise saatkonnal läinud korda üle piiri Soomest wälja sõita.

„Wlast Naroda" toob Berlini lehtede järele teate, et rahulepingu järele tulla Wenemaal Saksamaale oma sõjawangide ülespidamise eest 9 miljardi tasu maksta. Et selle summa tasumine Wenemaale suuri raskusi sünnitab, olla Saksamaa nõus summa katmiseks Wenemaa käest wiimase Balti mere ja Musta mere laewastikku enesele wõtma.

Peterburi linna walitsemine on uutele alustele seatud. Nüüd kannab see nime „Peterburi töökommuna nõukogu." See on oma piirkonnas täiesti iseseisew wõimukandja ja tema alla käiwad ka Peterburis asuwad riigi keskasutused.

Röowimised ja [illegible] kestawad Peterburis endise hooga edasi. Iga päew on lehtedes mitu teadet kümne- ja sajatuhandeliste röowimiste üle.

Iseloomuline Peterburi praeguse elu kohta on järgmine juhtumine:

Ühel öösl kella 3 ajal tuleb suur salk punakaardlasi Morskaja ja Gorohowaja nurgal asuwasse „Börse" wõõrastemajasse, et seal läbiotsimist toime panna. Selle wõõrastemaja ühes numbris oli korteris admiraliteedi I alamjaoskonna komissar Soldatow, tema juures parajasti wõõrsil Peterburi linna kaitsekomitee esimees Tshubakow ja linnawolinik Dawidow — seega kõik „oma mehed".

Soldatowil polnud miskit teadet läbiotsimise kohta, ta arwab, et mõned kelmid nimetistena läbiotsimist toimetawad. Punakaardlaste nõudmise peale, käed üles tõsta, hakkawad komissar ja tema kaaslased laskma. Punakaardlased lasiwad oma poolt wastu.

Asi lõppes sellega, et Dawõidow surma, Soldatow ja Tshubakow raskesti haawata said.

Paugud äratasid patrullide tähelpanekut. Keegi teatas telefoni teel komissariati, kust kohalikud punakaardlased sündmusekohale ruttasid. Läbiotsijatest wõetud neli meest kinni. Segaduse ajal on Soldatowil numbrist 4000 rbl. raha ja sõjariistad ära kadunud.

Teatawasti määrati Gostinõi Dwori kaupmeestele mõne aja eest lume koristamata jätmise eest 900.000 rbl. trahwi. Kaupmehed ei saanud seda summat ära tasuda, sest sularaha nad nõnda palju kokku ei saanud, kuna aga tshekkisid pankade peale nende käest wastu ei wõetud. Sellepärast seisid seal kauplused juba pikemat aega kinni.

Nüüd on wõimumehed järele andnud ja wõtawad juba tshekid wastu. Määratud trahwist on pool osa juba ära tasutud ja kauplused jälle lahti tehtud.

Pealinna ülewiimise küsimus.

„Prawdast" loeme:

„Pärast rahulepingu kinnitamist läheb kongressi*) pealinna ülewiimise küsimuse arutamisele.

Aru annab s. Sinowjew.

Meil tuleb raske, aga tarwilik otsus teha, räägib Sinowjew. Kõigil on tuttaw, et tekkinud rahwuswahelise olukorra juures Petrogradi kui pealinna seisukord järsult muutus. Praegu on Petrograd strategilises mõttes erakordselt kriitilises seisukorras. Meid ei imesta sugugi, et herrad, kes paremal pool istuwad, selle üle kahjurõõmu tunnewad. Petrogradi, mis raudse luuaga herrad Tshernowi, Kerenski ja Tsereteli ära nühtis, ähwardab mitmest küljest surmahädaoht. Nüüd kus Saksa imperialistid Pihkwa ja Narwa all seisawad, Soomemaa kaudu meie peale tulewad, on selge, et Petrograd praegusel silmapilgul ei wõi meie pealinnaks jääda. Meie oleme kindlad, et pealinna ülewiimine Moskwa ajutine on. Meie oleme kindlad, et rasked tingimised, millesse rewolutsion pandud, kaua ei kesta. Meie oleme kindlad, et rahwuswahelise proletariadi wäesalgad tulewad meie sotsialse rewolutsioni peastma. Politilises mõttes on pealinna ülewiimine Moskwa täiesti selge. Küsimus pole mitte üksi sellest, et meie kiidetud tööliste-talupoegade walitsusele rahulikka töötingimisi luua, küsimus on sellest, et siit, Moskwast, toetada, sellel maa-alalt, mida korda läts rahwuswaheliste imperialistide eest peasta, et siit meie sotsialistlist isamaa peastmist kõige maade imperialistide wastu juhtida.

Kui Petrogradi tühjendamise küsimus otsustamisel oli, tegi Petrogradi proletariat, Petrogradi nõukogu näol, selle otsuse ühelhealel. Tuhanded töölised jäid Petrogradis oma kõrgetele rewolutsionilistele kohtadele ja rahwuswaheline proletariat waatab Petrogradi tööliste kui rahwuswahelise proletariadi eelwäe peale, kes esimesena rahwuswahelise rewolutsionilipu üles tõstis ja wiimasena selle langeda laseb. Praegu kiirustawad end mitmed seltsimehed oma kohti rahwakomissaride nõukogus maha jätma. Ma usun, ajalugu ütleb: „Seda halwem seltsimeestele, kes seda teewad, seda parem seltsimeestele, kes meiega jääwad." Wõib juhtuda, et Moskwagi kaueks pealinnaks ei jää, et rahwuswahelise imperialismuse raisakull uuesti meie werd ihkab, kuid meie jatkame oma sotsialistlise isamaa kaitsmist. Meie ei pea unustama, et poolteisesaja-miljonilist rahwast keegi ei suuda puruks rõhuda. Ainelist rikkust on meil küllalt. Meie walitsus jäi Petrogradi wiimse minutini ja alles Petrogradi proletariadi otsust mööda sõitis ta siia, et halastamata wõitlust jatkata. Meie taganesime, et kaugemale hüpata, et otsustawale wõitlusele paremini ette walmistada.

Mässulippu oktobrikuus üles tõstes teadis tööliste klass, et temal mööda pääsmata rahwuswahelise kapitali kõigi jõududega tuleb kokkupõrkamisi. Marx ütles, et kommuna taewa peale tormi jooksis, meie teeme samuti, et taewa ja maa peale tuleb tormi jooksta. Igaüks meie seast peab hädakella lööma, peab distsiplini loema, et korralagedusele lõppu teha. Ja enne kõike, igaüks meie seast peab aitama uut, sotsialistlist sõjawäge luua, wana, surewa asemele.

Elagu uus, terwe sotsialistline sõjawägi!

Pärast Sinowjewi kõnet astub Rjasanow üles, kes pealinna Moskwa ülewiimise wastu kõneles.

Ülewiimise poolt kõneles pahempoolsete sotsial-rewolutsionäride poolt Karelin.

Selle järel pandi pealinna ülewiimise küsimus healetamisele. Sinowjewi poolt Wenemaa kommunistlise partei resolutsion wõeti rõhuwal healteenamusel wastu.

*) Tööliste, talupoegade, soldatite ja kasakate saadikute nõukogu erakorraline ülewenemaaline kongress.

Musta mere rand türklaste käes.

„Nowoe Slowo" telegrafeeriti 7. märtsil Tiflisist: Praegusel ajal on kõik Musta mere rand kuni Batumini Türgimaa käes. Musta mere Kuma-läänepoolse rannaga on Batumil ainult mere kaudu ühendus. On karta, et türklased ka Batumi ära wõtawad. Türgi eelwäesalgad on linna lähedal. (Now. Shisn.)

Rahuläbirääkimised Kaukasuses.

Nagu „Nowaja Shisn" kuuleb, olla Taga-Kaukasuse walitsus, mille eesotsas grusialane Gegetshkori seisab, otsustanud türklastega oma käe peal rahuläbirääkimisi algada, ilma et Wenemaa nõukogude walitsusest selleks woliust ootaks.

Kodumaalt.

—l. **Paidest.** Maakonnawalitsus töötab endist wiisi edasi. Hiljuti oli maakonna-nõukogu koos, kes hr. B. Tombergi (end. maakonnakomissar) uueks maakonnawalitsuse esimeheks walis. Maakonna militsiaülema abiline, hr. Rumwoldt, on ka alles ametis, kuna linnamiilits on ära kaotatud. Administratiwne wõim maakonnas on Saksa wäeülemuse poolt hr. Tombergi ja parun Schillingi (Ko'u mõisast) kätte usaldatud. Endised, enne-rewolutsioniaegsed wallawanemad ja kirjutajad on ametisse tagasi pandud. Linnapeaks on apteker hr. O. Brekshe nimetatud. Linnas asuwad koolid on osalt Eesti õpekeele peale üle läinud.

u. **Tapalt.** Wana-aasta lõpul waliti siin alewiwalitsus, mis alewi oludesse tarwilist korraldust tõi. Alewiwalitsus hakkas kohe kohalikkude koolide eest hoolitsema, kuna nende seisukord wiimasel ajal oli kaunis kitsikuks muutunud. Läks korda enamlaste komisari käest 10.000 rbl. laenuna raha saada, missugune summa peaasjalikult ka koolide peale määrati. Siinsetest koolidest töötas Eesti Noorsoo Kaswat. Selts juba oma algusest peale, — üle 10 aasta — Eesti õpekeelega, nüüd on ka kroonu algkool ja raudtee algkool nõndasamuti selle õpekeele peale üle minemas. Kõrgemas algkoolis on Eesti õpekeele peale üleminek praegu käsil.

—l. **Raplast.** Siinse politseijaoskonna ülemaks on leitnant Nubel nimetatud, kellel tõlgina noor parun Stackelberg, Hõreda mõisast, abiliseks on. Tema alla käiwad endise militsajaoskonna wallad. Neil päewil olid wallawanemad ja kirjutajad politseijaoskonda kokku kutsutud, kus nendele suusõnal edaspidise tegewuse kohta seletusi anti.

Pariisi kommuna 1871. aastal.

III.

1871. aasta walimised.

Reaktsion oli wõitnud; õieti ei olnud keisririik langenud, waid ainult kuju muutnud: ta elas wabariigi nime all edasi. Oli olemas keisririik ilma keisrita. Kommunat kartes püüdis walitsus wõimalikult endist korda alal hoida.

See oli wõitlus üksikute wõimumeeste ja laialdaste hulkade tahtmise wahel; wiimased nõudsid walimisi ja püüdsid linna piiramise käest peasta. Walitsuse ja teadlikkude uuendustenõudjate wahel seisid pimedad hulgad, kel mingit soowi ega tahtmist ei olnud.

Wahepeal kaswas puudus silmanähtawalt, kannatused muutusid järjest kohutawamaks: hakati rahwakaardi ja isamaa-peastjate kangelasemeele tagajärgede juures tahtlema, lähedast lüüasaamist ette näges. Asjata olid üleskutsed seltskonna ohwrimeele poole; kibe puudus suurenes iga päewaga.

Nõuti järeljätmata, et walitsus lahkuks. Nõuti laialtaetud komiteede tekkimist ja kaitsenõukogu asutamist. Walitsus ei tahtnud tellige järel anda. 5. jaanuaril algas pommitamine; osa linnast sattus tule alla. Walitsus, mis seni midagi polnud korda saatnud, teatas, et „liig hilja" olewat tõsiste sammude ettewõtmiseks. Wäikekodanlus ja isegi päris kodanlaste klass ühinesid rahwa nõuetega; üleüldine põlgtus langes reaktsionäride peale, kes walmis olid waenlasele alla andma, et oma wara peasta, mida nad ei olnud kaitsta osanud.

Walitsuse seisukohta ei peastnud ka juhtiwate kindralite wahetus; neid süüdistati awalikult waenlase poolehoidmises. Linnawalitsuse hoone ette kogusid rahwa-hulgad; nõuti järeljätmata k o m m u n a t. Tekkisid ägedad kokkupõrkamised; kusagilt kruldusid paugud, rahwakaart wastas. Tagajärjeks oli mõnikümmend haawatut ja surnut. Järgnesid hulgalised wangiwõtmised; walitsus katsus wastasrinda ilma juhtideta jätta. Tõsiste wabariiklaste peale waadati kui wabariigi waenlaste peale.

Wahepeal oli waherahu tehtud. Asuti rahwa-esituse walimistele. Saadikuteks Pariisi poolt olid suurelt osalt wabariiklased ja sotsialistid. Mida kaugemale pealinnast, seda tagurlisemad ollused said walimistel enamuse; nõuti rahu igal tingimisel. Wabariiklased koondusid rahwakaardi ümber, walmis wiimse wõimaluseni wastu panema.

Rahwakaart protesteeris katse wastu temalt sõjariistu ära wõtta, ja kogus Bastille ümber. Kõik rahwakaardi pataljonid läksid täies sõjariistas Juuli samba eest mööda, 1848. a. pööret pidulikult mälestades. Hüüti: „Elagu wabariik! Elagu kommuna!" Samba tipule pandi punane lipp lehwima; osa wõttis kõik sõjawäeliigid.

Walitsus oli wahepeal Bordeaux'sse kolinud; Paris jäi iseenda hooleks. Aruatati Bordeaux'st tulewaid aruandeid; põlastusega loeti teateid, mis Pariisi riigi ja rahwa äraandmises kahtlustasid. 28. weebruaril otsustas linnawalitsuse ärapeetud koosolek preislaste wastu sõjariistad kätte wõtta. Ainult Internatsionali wahelesegamine hoidis seda nõu teoks tegemast.

1. märtsil tuli waenlane linna. Esituskogu määras oma koosolekud mujale, wõttis Pariisilt pealinna nime. Linna toitlusolud halwenesid weelgi, kuigi piiramine lõppenud oli. Korralagedus oli endises pealinnas täieline.

IV

18. märtsi pööre.

15. märtsil kogusid 215. pataljoni esitajad kokku. Garibaldi waliti ühel healel kaardiwäe juhatajaks. Walitsuse surwe mõjul muutus kaart ikka pahempoolsemaks.

Prowintsis aga kestis Pariisi-wastane kihutus edasi. Parislasi laimati halastamatalt, nimetati metslasteks. Walitsuse wägi läheneb Pariisile; algasid eelwägede wõitlused alewites ja linna-uulitsatel. Rahwas toetas kaardiwäge, naised olid suurtükiwäemeestele abiks. Walitsuse wäed keeldusid rahwa peale laskmast. Rahwa pilkehüüete all wõeti walitsuse-wäe ohwitseridel sõjariistad käest ära, kusjuures nende endi wäed ühes rahwahulkadega hüüdsid: „Elagu wabariik!"

Kõneldakse riigipöördest, ehitatakse barrikadisid. Esialgul on rahwas igalpool wõitja. Kolm kaardiwäepataljoni lähewad sisemiste ministeriumihoone eest mööda, kus walitsus koos on; peaminister põgeneb. Oleks rewolutsionärid paremini korraldatud, wõit oleks täielikult nende oma. Organiseerimise puudulikkus sai kommunale saatuslikuks.

Mõnede keskkomitee liikmete õladele langes kogu töökoorem, nende käes oli ainuke juhtiw jõud Pariisis. Teadete saamise puudulikku korralduse tõttu ei tahtnud asi edeneda. Erutatud rahwahulgad hakkasid endise wõimu esitajate kallal omakohut tarwitama; keskkomitee katse, wangisid kaitsta, läks ainult osaliselt korda.

Õhtuks wõttis rahwa-kaart riigi-trükikoja ja paljud kasarmud ära. Soldatid andsid wastupanemata alla, karjudes: „Elagu wabariik!" Kell 9 oli linnawalitsusehoone wabariiklaste käes; endise walitsuse liikmed põgenesid.

Keskkomitee liikmed kogusid kell 11 linnawalitsuse hoonesse, põrutatud määratust wastutusest, mis nende peale langes, ilma et nad liikumisest tegelikult osagi oleksid wõtnud.

Mis tegid wahepeal üksikute linnajagude pead?

Kolm korda oli nende saadikutel walitsuse walega kokkupõrkamisi. Nad olid kahe tule wahel: üheltpoolt rewolutsionärid, kes eneste kaitseks seadusewastaseid abinõusid tarwitasid; teiselt poolt pead kaotanud walitsuse kahemõttelised sammud. Walitsus, kes ise kodusõja oli wälja kutsunud, lükkas nüüd wastutuse linna-omawalitsuse esitajate peale.

Öösel lahkusid wiimased walitsuse ja tema sõjawäe riismed Pariisist. Keskkomitee öisel koosolekul määrati rahwa-kaardi juhiks keegi joomar, kes walitsuse wäele wärawad awas, selle asemel, et neid kinni pidada.

Ajalooline päew lõppes äraandlise häbiteoga.

V.

Keskkomitee tegewus.

Seisukorra peremeheks oli keskkomitee. Kes walmis oli walitsusega läbirääkimistesse astuma. Kuid põgenenud walitsus ei tahtnud mingisuguseid läbirääkimisi.

Keskkomitee oleks wõinud Versailles'i peale tungida ja walitsuse wägedes segadust külwata, ei teinud aga seda, ennast ainult ajutiseks wõimu-esitajaks pidades. Tema esimeseks mureks oli parislastele anda, mis nad nii kaua olid igatsenud: l i n n a w a l i m i s i.

Komitee lükkas kõik maksukohustused kuuks ajaks edasi, keelas majaomanikkudel üürilisi wälja ajada ja pandimajadel panditud asju ära müüa. Endine walitsus wõitles komitee wastu sõjariistade jõuga, ühtlasi linnajagude peasid komitee wastu tegewusesse pannes. Wiimased kogusid ühe osa Pariisi saadikutega kokku; koosolekust teada saades otsustas komitee sellega läbirääkimisesse astuda ning saatis sinna oma esitaja. Saadik wõeti kaunis külmalt wastu; otsustati siiski komiteesse omalt poolt saatkonda läkitada.

Saatkond pani komiteele ette kõike wõimu linnaameti kätte anda, mille ülesandeks jääks walimiste korraldus, politsei-walitsuse ärakaotamine, üüritasumise edasilükkamise seaduse elussewiimine jne. Pärast mitmetunnilisi waidlusi mindi aga laiali, ühelegi otsusele jõudmata.

Seisukord muutub ikka segasemaks, linna esitajad, keskkomitee, linnajagude peamehed, — igaüks paneb ise kawatsusi ette, keegi ei leia õiget teed. Lõpuks jõutakse otsusele: walimisi jälle edasi lükata.

Kuid üleüldise healeõiguse põhjal walitud saadikud panewad wolitused maha ja lahkuwad kohtadelt, keskkomitee wastu eitawat seisukohta wõttes.

Lõpuks määrati walimised siiski 22. märtsi peale; 20. märtsil kinnitas ka Walitsuse Teataja selle tähtaja. Walitsuseametnikkudele, kelledest paljud olid paikadelt lahkunud, ametlikka paberid ja kirjawahetust ühes wõttes, anti käsk uuesti oma kohtadele asuda, neid wastasel korral lahtilaskmisega ähwardades. Warsti leidis aga keskkomitee enese sunnitud olewat walimiste-tähtaega 23., siis 26. märtsini edasi lükata. Tagurline ollus korraldas 21. märtsil meeleawalduse hüüdsõna all: „Maha komitee!" 22 märtsil tekkis teine meeleawaldus; hüüdsõnaks oli: „Elagu kord!"

Tekkis sõjariistus kokkupõrkeid, langes kaardiwäelasi, nende kaaslased awasid tule. Lasti siiski ainult õhku; ohwrid oli ainult paarkümmend.

23. märtsil nõudsid esituskogu pahempoolsed saadikud walimiste ärapidamist, kuid jäid wähemusesse. Wiimaks määras komitee walimisepäewaks 26. märtsi.

VI.

Walimised ja kommuna tekkimine.

Mis oli keskkomitee jõudnud ära teha?

Walimiste kasuks wõideldes püüdis ta ühtlasi täielisesse korralagedusesse sattunud walitsuseaparati ja seltskonna elu korraldada.

Maksuterminide edasilükkamisest oli juba jutt. Peale selle katsuti waraste ja röowlite tegewusele piiri panna, keelati õnnemängud ära.

Üksikute ministeriumite juhatamine anti endiste rahwa-kaardi liikmete hoolеks; peale selle määrati eri-komisjon ettenägemata asjatoimetuste jaoks. Komisjoni hoolde jäi walgustuse teede, heategewate asutuste, posti, telegrafi, haigemajade eest hoolitsemine.

Igal pool töötati wabatahtlikkude abiliste wara, kellest enam jagu tasu ei nõudnud.

Walimised läksid korralikult ja waikselt, kuigi osawõtmine suur oli. 480.000 healeõiguslisest wõttis 230.000 isikut walimistest osa.

Walitsus tegi kõik, et wõitu saada; ametlikult ei seganud ta ennast walimiste-käigusse, seda enam katsuti n. n. parlamentlikul teel kätte saada. Kõigi wõimalikkude abinõudega õhutati keskkomitee wastu waenu, katsuti waleteadete abil asjade seisukorda tumestada. Wõit jäi siiski wastasrinnale.

90-st walitud linnanõunikust olid 18 internatsionalistid, 13 keskkomitee poolehoidjad, 20 muudest pahempoolsetest erakondadest, järjelikult oli enamus walitsusewastaste käes.

28. märtsil tekkis suurepärane meeleawaldus. Paarisajatuhandeline rahwahulk kogus linnahoone ette. Lehwisid lipud; tõtas Marseljees, trummide-põrin, kajasid rõõmuhüüded.

Ilmusid keskkomitee liikmed ja andsid komitee nimel wõimu uuele linna esitusele, kommunale, üle. Hüüded: „Elagu kommuna! Elagu wabariik!" ei tahtnud lõppeda.

Sadatuhat healt ühinewad Marseljeesi laulmiseks, suurtükid mürisewad, mütsid lendawad õhku; lõunamaalase elawus ei tunne wainustuse-hoos piirisid.

Kõigil on tunne, et iga halbtus nüüd jäädawalt kaduma peab, et kõik inetud kired ja tahtmised igaweseks maha on maetud. Ei mälestata enam sõda ega langenud walitsust, ilutsetakse usus põlisesse wendlusesse. Kogu ilm näib olewat uueks saanud.

—p— **Järwa-Jaanist.** Laat. 18. märtsil peeti Järwa-Jaanis laata. Ehk see laat alles uus ja paljudele teadmata oli, siiski oli ta rahwa poolest perekas, kuna laadakaupmehi 8 isikut nähti olewat. Hobuste hinnad olid minewa-aastasest üks kolmandik osa langenud. See tuleb osalt heina puuduse pärast, osalt sellest, et palju kroonuhobusid odawalt ära müüdi. Karjelajaid ei olnud ainustki näha.

Kilingist kuuleme ülemineku-ajajärgu kohta järgmisi teateid:

Saksa wägede tuleku eel oli nii Kilingi-Nõmme, kui ka ümberkaudsete wallaelanikkude keskel suur hirm, peaasjalikult äraminewate Wene wäeosade riiüstamisekawatsuste pärast. Nimelt oli Wene wägede kindel plaan reede öösel (wist wastu 23. weebruari, kuupäew puudub kirjas), suurt riiüstamist toime panna, hooneid mahapõletama hakata jne. ning siis ise „wõidukalt" taganeda. Mõned sõjamehed aga, kes oma seltsimeeste wägiwallategude kawatsustega nõus ei olnud, olid neist plaanidest salaja elanikkudele teatanud ja wiimased tarwitasid selle ärahoidmiseks iseäralist kawaluse-abinõu: päewal enne kawatsetud riiüstamise- ja põletamise-ööd aeti Kilingi-Nõmmes, kus Wene wäesalgad peaasjalikult seisid, wiimaste keskel äkitselt kindel teade laiali, et Saksa wäed otsaga juba Mõisakülas olewat, nagu sealt telefoniga teatatud, ja üks osa nendest juba ka Nõmme poole liikuwat. Sellest oli küllalt: teate mõjus nii, et järgmisel päewal, s. o. laupäewal, enam ühtegi Wene sõjawäelast Nõmmes ei olnud. Peale nimetatud teate laialilaotamise oli nende põgenemiseks weel see hoogu ja kinnit. andnud, et samal päewal Saksa lendur seal ringkäiku tegi ja Sigaste waksali lähedusse pommisid alla wiskas. Laupäewal põgenesid weel ainult mõned wäikesed Wene sõjawäelaste salgad, kes Heinaste poolt tulid, Kilingi-Nõmmest korratult läbi ja nimelt Wiljandi poole. Neil oli aga nii kibe rutt, et oma teekonnal nähtawasti enam mahti ei saanud wägiwallategude peale mõtelda. Nii peasesid elanikud tegude eest, mis nende wastu oli kawatsetud. Esmaspäewal jõudsid esimesed sakslaste salgad juba kohale, olgugi, et weel pühapäewa õhtul teatawalt poolt kindlasti juttusid laiali laotati, et sakslased weel Riiast wäljagi pole saanud.

Sakslaste poolt wõeti kolm enamlast kinni. Kõik need on weel praegugi kinni. Kilingis enamlastel suuremat pinda kunagi ei olnud.

—t.

Pärnu teated.

Nagu „Pärnu Postimehest" näha, on ka seal linnawalitsus uute meeste kätte antud. Linnanõunikkudeks on nimetatud: Cand. jur. Hermann von Roittbeck, kaupmees Reinhold Eisenberg, insener Herbert Schmidt, kapten Jean Martinson, arhitekt Erich von Wolffeldt, linnasekretäriks — Oskar von Böthlingk.

Seesama leht jutustab, et enamlased Pärnu maakonna toitlusekomitees õige tugewad „jäljed" järele jätnud.

Peale enamlaste äraminekut wõetud toitluskomitees põhjalik rewideerimine ette, missuures selgunud, et kassast 25.755 rbl. puudunud. Ühe toitlusameti liikme seletust mööda wõtnud toitlusekomissar J. Prawon puuduolewa summa Pärnust lahkumise puhul enesele kaasa.

Ka olla toitlusewalitsuse kassast seadusewastasel wiisil summasid wälja antud, näit. täidesaatwale komiteele, punakaardi komandandile jne. Niisuguseid summasid, mida pole enam wõimalik tagasi saada, on 12.780 rbl., nõnda et üleüldine puudujääk peale 38 tuhande rubla tõuseb.

Enamlaste tegelased on ainult ladudes olewate tarbeainete mahamüümise eest hoolt kannud, ise pole nad midagi juurde muretsenud.

Rekwireerimisi pandud rohkesti toime, aga kuhu rekwireeritud ainete eest saadud rahad on jäänud, selle kohta pole selgust.

Nõnda olla Tähela meestelt 18 puuda wõid rekwireeritud ilma raha maksmata. Kui mehed läinud raha küsima, wastanud toitlusekomissar Prawon (keegi end. mõisawalitseja): „Mis hundi suus, see jne."

Miks enamlased oma jagu toetust leidsid, selle kohta lausub Pärnu leht: „Enamlased andsid seaduseo wälja, et riik maksab töölistele keskmise päewapalga; homse päewa eest ei ole waja muretseda, waid wõib elada kui linnud. Kellel tööd ei ole, sellele annab süüa komitee. Kes olid äratõugatud ja paadi all elasid, linnawahtide käest nuhelda said — need olid korrapidajateks ja kohtumõistjateks saanud. Enamlased ei nõudnud, et nendel ametnikkudel oleks kaelakohtulist minewikku. Nad wõtsid wastu igaühte, kes nendele oma lahket kaasabi pakkus."

Tartu teated.

Tartu Eesti seltskonna esitajad Baieri prints Leopoldi jutul.

Esmaspäewal, 18. märtsil, kell pool 12 e. l., teatab „Postim.", wõeti Tartu Eesti seltskonna esitajad: Eesti maawalitsuse liige P. Põld, maapäewa esitaja K. Parts, Eesti poliitiliste erakondade asemikud H. Luht ja L. Olesk Kuningliku Kõrguse Baieri prints Leopoldi poolt raudteejaamas printsi erarongis wastu. Tartu linna ja Tartu maakonna Eesti elanikkude nimel terwitas printsi Eesti maawalitsuse liige P. Põld järgmiste sõnadega: „Kui Tartu ja tema kreisi Eesti elanikkude esitajad tunneme endid austatud olewat Teie Kuninglikule Kõrgusele oma kõige austawamat tänu awaldada Saksa wõidurikka sõjawäe mõjuwa abi eest meie wõitluses wabastuse eest enamlaste hirmuwalitsusest. Eesti rahwas on püüdnud iseseiswale kultuuritegewusele ennast üles töötada ja oma riiklusele läbi wõidelda. Meile sünnitab see kõige sügawamat rõõmu, et meie püüded ka Saksa riigipäewal tähelpanekut on leidnud, niihästi riigikantsleri kui teiste Saksa rahwa esitajate poolt. Meie kanname lootust, et wõimas Saksa riik meie õigustatud soowide teostamise oma tugewa kaitse alla wõtab ja palume Teie Kuninglikku Kõrgust kui wägewa Saksa riigi esitajat meie kõige otsekohesemat tere tulemast hüüet armulikult wastu wõtta."

Prints tänas terwituste eest ja awaldas lootust, et Eesti rahwas õnnelisele tulewikule wastu läheb. Siis pöris prints lahkelt üht ja teist meie kodumaa olude kohta, muu seas ka Eesti sõjawägede üle, mille asutamise otstarbe saadikud temale ette tõid. Muu seas andsid saadikud printsile ka Tartu ülikooli asjus lihtsa märgukirja üle, kus nad Eesti ja Läti rahwa huwide seisukohalt, kelle pojad tarwilikul määral Saksa keelt ei oska ja sellepärast õppimist ülikoolis jätkata ei saa, paluwad kindral Adamsi määrust ülikooli saksakeelseks muutmise kohta makswuseta ks tunnistada ja ülikooli reorganisatsiooniga nii kaua oodata, kuni see sellekohase maawalitsuse-organide poolt wõib käsile wõetud saada.

Lõpuks palusid saadikud luba Kuninglikule Kõrgusele pikemat märgukirja kodumaa olude kohta kätte toimetada, mida prints ka lahkesti lubas wastu wõtta.

Korterikohustus.

Nagu „Postim." teatab, on Tartus Saksa wõimude poolt määrus antud, mille järele iga korteriomanik, kelle korteris rohkem kui 4 tuba tarwitada on, peab ühe hästi möbleeritud toa ohwitseride korteriks sisse seadma, mis nõudmise korral ära on anda.

Seisukord turul,

mis enamlaste ajal koguni korratuks läks, hakkab juba natuke paranema. Selle peale waatamata, et maanteed kewadiste ilmade mõjul juba tublisti rikkes on, tuleb maalt ühte-teist rohkem turule. Wiimaste päewade sees on isegi wõid turul näha olnud. On isegi hinnaalanemist tunda. Kuna hiljuti weel wõi naelast turul, kui seda seal juhtus olema, 8—9 rbl. nõuti, müüdi esmesp. (18. märtsil) wõid juba 5—6 rbl. 50 kop. nael. Samuti on ka muna hinnad alanenud — nõutakse endise 85—1 rbl. 10 kop. asemel 65—70 kop. paarist. Hinnaalanemist on ka libaturul pisut tunda. Põletispuid tuli turule iseäranis rohkesti läinud kuu lõpul, kuna nüüd, kus maanteed halwad, põletispuid turule enam ei tooda. Läinud kuu lõpul olid puudehinnad talumeestelt ostes järgmised: kasepuud 65—75 rbl. süld, lepapuud 60—68 rbl. ja kuusepuud 58—60 rbl. süld. Põllusaadusi ei ole turul, peale kartulite, läinud aasta algusest peale millalgi nõuetawas rohkuses olnud. Ainult kartulid wõib weel kewade tulekul turule oodata, kui tagawarad, mis seemneks pandud, läbi waadatakse.

Hobuseliha müüdi ja müüakse praegu 60—100 kop. nael. Kuna hobuseliha wõrdlemisi palju odawam tuleb kui harilik loomaliha, katsutakse seda loomaliha pähe lihaturul, kus üksikud hobuseliha tükid loomalihaga segamini laual hoitakse, ostjatele ära müüa, et nii ka hobuselihast kõrget hinda saada.

(„Postim.")

Koosolekute asjus

teatati Tartu komandantuuris sellekohase järelpärimise peale, et seltside eestseisused ja seltsi liikmed, nagu ennegi, oma ruumides koos käia wõiwad, luba on aga tarwis suuremate, eraldi kokkukutsutawate koosolekute jaoks.

(„Postim.")

Kõik Tartu keskkoolide direktorid

olid 22. märtsiks poisslaste gümnaasiumi kokku kutsutud, kus neile sõjawäeülemus antud põhjusil teatas, koolides ei tohtiwat ühtegi poliitilist ega rahwuslist propagandat teha. Wastasel korral pandawat kool kinni.

(„Postim.")

Seebihinnad.

Tartus on seebihinnad praegu järgmised: seebikiwi — 4.50 kop. nael, tualettseebid — 2—3 rbl. tükk, tirin seep — 4 rbl. nael, kollane seep 1. sort — 5 rbl., 2. sort — 3 rbl. nael, päikeseliliõli 4 rbl. nael, pesu-sooda 35 kop. nael.

(„Postim.")

Ülikoolist.

Ülikoolis lõpewad ettelugemised, „Postim." teatel, 1. aprillil. Kudas eksamidega lugu seisab, on teadmata, sest et paljud professoriteist enam ei eksamineeri, tähendades, et nemad enam ülikooli teenistuses ei seisa, sest et ülikool enam kellegile palka ei maksa.

Ülikooli lõpetanud.

Tartu ülikooli arstiteaduse-osakonna lõpetas käesolewal kuul Ewald Kirrmann, korporatsioon „Sakala" liige. („Postim.")

Esimene kirjapost Saksamaalt

on „Postim." teatel Tartu jõudnud.

F. Faure wabrik

ühes majadega on suurema osaühisuse poolt ära ostetud. Osanikkude hulgas on peale rahameeste mitmed asjatundjad. Wabriku juhatamise on insener W. Reinok oma peale wõtnud.

Ühisuse wabrik on Tallinnas sõjawäewalitsuse juures asuwa wabrikuosakonna poolt nende wabrikute hulka arwatud, kes oma tegewust peawad jatkama ja kellele nimetatud osakond tarwismineva materjali muretsemise juures kaasa aitab. Wabriku peaülesandeks on põllutööriistade ja masinate parandamine määratud; peale selle on wõimalus ka teisi metalltöösid teha.

Wabriku juhatus püüab wabrikut igapidi nõuetekõrgusele wiia ja meie kodumaa tööstuse edenemiseks jõudumööda kaasa aidata.

(„Postim.")

Sõjawäe jaoks wõetud

on „Sakala" konwendi maja ja üliõpilaste ühiselumaja. („Postim.")

Tartu maakonna-walitsuse nõukonna (Beirati) koosseis on „Postim." teatel, järgmine:

1) 17. Ratsawäebrigadi komander oberst von Wilms,

2) maakonna direktor A. von Öttingen, Luna mõisast,

3) Tartu komandant — major Steffens,

4) Tartu bürgermeister — E. Brock,

5) kiriku eestseisjate asemik L. v. Sivers, Wana-Kuustest,

6) wallawanemate asemik — Rõngu wallawanem Huik,

7) intendanturi asemik.

See maakonnawalitsuse nõukogu astus 14. märtsil esimeseks koosolekuks kokku ja wõttis maakonnawalitsuse üle. Tema alla käiwad kõik linna ja maakonna ametikohad, muude hulgas ka maakonna toitluse-komitee, toiduainete sissenõudmine ja maksud. Kõik Tartu maakonna kohta käiwad seadused lähewad tema läbi wälja ja wiidakse ellusse.

VII.

Kommunad prowintsis.

Kuna Paris omawalitsuslise wabaduse eest wõitles, algas paljudes prowintsi- (maakonna-) linnades samasugune liikumine. Kus kaugemale ei suudetud minna, seal korraldati wähemast mõjurikkaid meeleawaldusi.

Esimesena tõusis üles Lion. 19-si märtsist peale korraldasid wabariiklased meeleawaldusi Parisi auks. Linnapea wastas selle peale Parisi lehtede ja telegrammide konfiskeerimisega. Rahwakaardi esitajad läksid linnapea juurde, nõudes, et ta ennast kõhklewast walitsusest lahti ütleks ja Lionis laseks kommuna luua.

Läbirääkimised lõpewad linnapea eitawa wastusega, mille peale rahwas linnanõukogu laiali ajab ja ajutise 11-liikmelise kommuna walib. Kui hiljem teade tuli, et walitsus ikka weel polnud rahwa nõuetele järele andnud, lahkus osa liikmeid kommunast. Allesjäänud osa korraldab linna-kaitset, kuid lubab ühtlasi endist linnawalitsust koosolekuid pidada. Kommuna liikmete arw kahaneb weelgi ja enese jõuetust tundes wabastas ta endise linnapea ning lahkub ametist.

Saint-Etienne's algas liikumine 23. märtsil. Saadeti linnawalitsusesse saatkond nõudmisega kommuna wälja kuulutada. 24-al lubas linnawalitsus lahkuda ja kohe walimised wälja kuulutada, kuna linnapea ette paneb kommunat mitte asutada.

Wahepeal tekkinud rewolutsioni-komitee ühineb „wabariiklaste keskkomiteega;" wiimane kahtleb otsustawate sammude juures. Rewolutsioni-komitee kutsub rahwakaardi ohwitseride koosoleku kokku, walitakse keskkomitee ja minnakse linnawalitsust ära wõtma.

Kuid linnapea annab tõotuse kommunat wälja kuulutada ning teeb linnahoone tühjaks. Maakonnaülem ei taha kommuna asutamist lubada, ei taha ka ametist taganeda ega mingisugusid walimisi lubada. Rahwakaardi pataljonid ilmuwad linnahoone ette, hüüdes: „Elagu kommuna!" Prefekt kutsub oma sõjawäe appi; linnawolikogu protesteerib.

Mitu saatkonda tulewad antud lubaduste täitmist nõudma, kuid asjata. Kusagilt aknast kajab pauk, üks tööline saab surma. Ärewus kaswab silmanähtawalt. Põgenemine, uued paugud, täieline korralagedus.

Hulgad tungiwad wolikogu-hoonesse, prefekt wõetakse wangi. Kogu linn kajab laskmisest. Wiimaks tekib ajutine komitee, mis waksalid, püssirohu-ladud, posti, telegrafi oma kaitse ning wõimu alla wõtab, kuid kestwalt seisukohti oma käes ei oska pidada. Tegewuseta ootab ta, kuni paarsada walitsuse soldatit linna tulewad ja läheb siis laiali, et werewalamise eest hoida.

Marsille's oli ärewus wabariiklaste seas äärmiselt suur, kui teated Parisi sündmusest sinna jõudsid.

22. märtsil awaldas suur rahwakoosolek Parisile poolehoiet ja tunnistas walitsuse tagandatuks. Sõjawäeülemused ja linnapea otsustasid selle meeleawalduse peale wastumeeleawaldust toime panna, kuid kohale ilmusid ainult rahwakaardi pataljonid hüüetega: „Elagu Paris! Elagu Kommuna!"

Wolikogu-hoone wõetakse ära, prefekt langeb wangi; asutatakse 6-liikmeline komisjon linnawalitsuse, rahwakaardi ja pahempoolsete ühisuste esitajatest. Meeleawaldajad wõtawad sõjariistade-ladu ära; walitsuse-wäe ja wõimude esitajad põgenewad laewadele.

Komisjon awaldab üleskutse, milles uued walimised wälja kuulutatakse ja 5. aprilliks määratakse. Kuid 4. aprillil wõtsid walitsuse sõjawäed suurtükitule abil linna ära. Surma ja haawata saanud isikute hulk oli kohutaw suur.

Walitsuse wõiduga lõppes liikumine ka Toulousis, Norbonnis, Limage'is ja mujal. Üksikud linnad olid sidemeta; iga komitee korraldas asja isemoodi, puudus järjekindlus ja ühtlane juhatus. Kus kommunasid ei walitud, seal korraldati wähemast meeleawaldusi Parisi auks. Parisi manifest maaelanikkudele tekitas poolehoidmise- ja waimustusetormi. Kuid tegelikka tagajärgi oli pisut. Bordeaux pani ette kodusõja lõpetamiseks kõigi linnade kongressi kokku kutsuda. Lion kutsus kõikide linnade esitajad kokku, et uusi walimisi kindlaks määrata.

30. aprillil olid kogu Prantsusmaa linnades walimised; paljud linnawalitsused said pahempoolse enamuse. Kuid see ei aidanud. Walitsus tahtis wastasrinda täielikult häwitada.

(Järgneb.)

Kujur Alfred Tuul.

† 18. III. 18.

Ootamatta, kohutawkiirelt on murdnud Saatus warjuwalda ühe wikerikoja wõluwama taime, kes oli üks täiuslisemaist unistajaist kesk ajajärgu mässawat möllu.

Wisionäär, äärmiselt tundeline loow waim, mitte tegutsew mõistusest juhituna, oli temale wõõras iga kujurline wäljendus, mis es ole tingitud sisemisest tundest.

Seesmiselt sügaw, täielikult siseinimene, peitusid temas algeliselt suure, selgejooneliste monumentaali, eepilis-müütilise kujurluse eod, mida õige kujukalt peegeldawad ta järeljäänud wähesed tööd:

mitte kujunduslime etnograafia, rahwakujunduse wormide täiuslik tundmine ja nende mitmekesine käsitlusoskus kompositsioones, — ei — waid indiwiidi ja raassi-waheline algeline hingelik side, kus loow waim warjukülkeid heites raassiliselt omapärasemat, saladuslikumat, pühamat saawutab; kus kompositsioon, koloriit, iga toon — kõik kokku nagu orgaaniliselt elaw, äärmiselt isiklist ja siiski ühtlasi seda enam raassilist märki kannab.

See side looduse ja tõuliselt algelisega, mis nagu eespool mainitud, enam-wähem igas tema teoses awaldub, oli tunnusmärgiks kadunu täiskõialise loomingu ajajärgu lähenemisest.

Kuid see jäi tulemata. Süttis a. 1914 maailma sõda. Seotud siitpääle kawatindlalt äripäiste askelõnste ahelaisse algas ajajärk, kus wõimatuks sai temale igasugune täiuslisjelt kujutlusele andumine, — temale, kellele kujurlus oli kõik ja mille wäljendamine üksi ja ainult oleks suutnud teda wabasta maise rõhuwuse küüsist.

On meeles noilt ajult ta igatsus pageda kõigist, mis seotud eluga; ära põlisisse taanisse, kus ei ekslitaks keegi, et saawuta ürgelementdina — alles paljana — ilu. Wõi, tundes intensiiwilt tööstuslise perioodi häwitawat mõju ürgilu kohta, igatses ta taganeda meeleldi keskaja quatrocento müstikasse, kui sajangu, mil õitses weel see elu, mis tedagi wõlus. —

Sellest, surwesjaga ühtlasi suurenewast sisepalangust aga es näi ühtki pääsuteed.

Nii — täiesti oma olemuse wastu, otsekui warjusurma suletud, kestis see — kuuni 1917. a.; märtsi murrang tõi lootuse, et siitpääle üksikord saab wabaks. Kantud sest lootusest ja lähinewa suwe ootel elati. Kuid wägiwaldselt suletud siseilma palang oli liig rammestanud selle kandja; oli tarwis waid wäliselt tähtsusetu tõwe surmahaiguse süttimiseks.

Alfred Tuult ei ole enam.

Mis ollakse temaga kaotanud, on eemalseisjal teadmata, wast aimawad seda üksikud.

Meile aga, kellega tema ühes liikus — on mälestust temast jääb — püha!

N. K. Ü. „Vikerla"

Wangid tagasi jõudnud.

Esmaspäewa hommikul jõudsid politikawangid, keda enamlased siit ära ewakueerisid, Tallinna tagasi.

Nagu tuttaw, saadeti wangid laupäewal, 23. weebruaril, mil Saksa wäeosad juba Keilasse jõudsid, siit ära. (Ärasaadetute nimekirja awaldasime juba).

Teel wõtnud wangide saatjad punakaardlased wangidelt kõik toiduained ja pesu ning jaotanud selle lihtsalt eneste wahel ära. Siit läkitati wangid Peterburi, kus nad kõik Smolnõi kaudu Krestõi wangimajasse wiidud.

Seega ei wasta tõele endine teade, nagu oleks wangidest ainult üks osa Krestõisse jäetud, kuna teised edasi saadetud.

Peterburi Eesti seltskond on wangide eest hoolt kandnud, nõnda et wiimastel wangimaja olude all just pole iseäraliselt kannatada olnud.

Eestlaste „linnupriiks" kuulutamise teade ei põhjenewat tõe peal.

18. märtsil on kõik wangid Rootsi saatkonna pealekäimisel wabaks lastud ja 22. skp. sõitsid nad Peterburist kodumaa poole. Balti waksali toodud nad kaitse all, mis ka hädapärast tarwilik olnud, sest waksalis tehtud katset mõnda meest uuesti wangistada.

Jamburini sõitnud endised wangid raudteel, Jamburi ja Narwa wahe tulnud nendel jala ära käia.

Narwas peatatud neid ühe päewa, mille järele nad siis edasi sõitsid. Mõisnikkude peamees, parun Dellingshausen, on päew waremalt siia tulnud.

Kõik ärasaadetud on elus ja terwisel ja nüüd õnnelikult tagasi jõudnud.

Nagu tagasitulijad kõnelewad, teatawat Peterburis siinsetest sündmustest wäga wähe.

Kirjandus.

J. L. Jürgens ja K. Tasak. **„Geografia õperaamat I".** Kolmas täiendatud ja parandatud trükk. Piltidega ja kaartidega. Tallinnas 1918. G. Pihlaka kirjastus. 192 lhk.

Tähendatud raamatu esimene trükk, mis Eesti õpekeelsete kõrgemate rahwakoolide ja keskkoolide esimese klassi jaoks kawatsetud, ilmus juba aasta kümne eest. Raamat ei olnud ilma puudusteta ja wigadeta, nagu seda arwustuski tol ajal näitas. Et aga meil emakeelse õpekeelega koolisid — hariduseseltside erakoolid — kuni minewa aastani koguni wähe oli, siis pidid nad saadawal olewa õperaamatuga kudagi wiisi läbi ajama. Pealegi ei olnud raamatu kõige halwemini korda läinud osal — Wenemaa kirjeldusel — sel ajal miskit praktilist tähendust, sest et neil aegul iga koolilaps „Püha Wenemaa" geografiat tohtis ainult Wene keeles õppida. Nüüd, kus autorid oma õperaamatu kolmandat trükki „täiendasid ja parandasid", olid asjaolud juba põhjani muutunud. Nüüd on meie koolid peaaegu kõik, nii alg- kui ka keskkoolid, juba Eesti õpekeelelisteks saanud. Pole ka enam miskit keelelist kitsendust Wenemaa geografia ja ajaloo kohta olemas, nagu see enne Wene rewolutsioni maksew oli.

Seda muutunud olukorda pole aga autorid oma õperaamatu „täienduse ja paranduse" juures sugugi silmas pidanud. Ning seda peab tõsiselt kahetsema. On ju nüüd emakeelse geografia õperaamatu tarwitajate hulk korraga mitmewõrdseks kaswanud. Ja muud walikut neil tarwitajatel peale Jürgensi ja Tasaku „Geografia õperaamatute" ei ole. Pole ka suurt loota, et praegusel segasel ajal palju uusi wõistlejaid Jürgensi ja Tasaku õperaamatu kõrwale ilmuks. Nii wõib wäga wõimalik olla, et ülemal tähendatud autoritel juba tulewaks kooli õpeaastaks tarwis tuleb oma õperaamatu neljandat trükki ettewalmistama hakata. Selleks tuleks neil aegsasti tõsisemaid ja põhjalisi muudatusi eestkätt raamatu kolmanda osa juures käsile wõtta. Niisama oleks aga ka soowida, et raamatu tarwitajad kooliõpetajad oma arwamisi, soowisid ja tähendusi raamatu üle awaldaksid. Nii wõiksime loota, et autorid laiema hulga arwustajate soowisid ja waateid silmas pidades, oma õperaamatu neljanda trüki hoopis paremal ja kooli elunõuetele wastawamal kujul wälja annawad, kui praeguse kolmanda trüki. Selles mõttes püüan „Geografia õperaamatu I" jaos mulle silma puutunud suuremate wigade ja puuduste peale tähelepanemist juhtida.

Kõne all olew õperaamat langeb oma sisu poolest kolme osasse. Esimine sisaldab „üleüldised matematika ja füüsika-geografia algõpetused", teine osa „täieliku Läänemeremaade (Eesti-, Läti- ja Soomemaa) kirjelduse" ja kolmas osa „Wenemaa geografia".

Enne teise trüki wäljaandmist olid autorid oma raamatu esimese osa hoopis uuesti ümber töötanud, nii et see osa esimese trükiga wõrreldes juba palju parem sai. Kolmandas trükis on selles osas wähe parandusi ja täiendusi tehtud. Nimetada oleks wast mõned täiendused lhk. 8 peal „kaardimõiste" selgituseks ja niisama ka lhk. 85, peatükis „riik".

Õpeaine jaotust ja kawalist järjekorda wõib selle õperaamatu esimeses osas kordaläinuks pidada, kui seda silmas peame, et antud „matematika- ja füüsika-geografia algõpetused" nende õpilaste jaoks on, kellel juba kooliõpetuse algastmel on esimesed geografilised mõisted selgeks tehtud. Nii on siis kõrgemates rahwakoolides ja keskkoolides alamates klassides — nende koolide jaoks on ju kõne all olew raamat kawatsetud — „üleüldistel geografia algõpetustel" enam-wähem kontsentreeriw, täiendaw ja kordaw ülesanne.

Kui sellest seisukohast Jürgensi ja Tasaku „Geografia õperaamatu I" jagu sisuliselt kõne alla wõtta, siis peab küll siin paljugi puudusi, keelelisi labasusi, mõistete segamisi ja loogilisi wiperusi konstateerima. Selle juures ei saa seda mitte alla kriipsutamata jätta, et autorid liig palju geografilist nomenklatuuri (nimesid) pakuwad, kuna mõiste-sisu seletused pealiskaudsed ja lühikesed on. Praegusel kujul ei paku pikad nimede registrid, näit. „Tähtsamad mered ja lahed" lhk. 16—17, „Poolsaared, maakitsused ja saared" lhk. 20—21, „Kõige tähtsamad kiltmaad ja lauskmaad" lhk. 22 jne. miskit geografiliselt hariwat, kaswatawat ja üldendawat mõju. Just selle wastu on õpelastele, kui ta neid nimesid peab pähe tuupima, see waimu surmawaks materjaliks, ehk paremal juhtumisel, kui kooliõpetaja mitte kõiki neid nimesid õppida ei lase, on nad asjata pallastiks õperaamatus.

Just selle wastu peaksid autorid pearõhku dünamiliste geologia algelementide arusaadawa pildilise seletuse peale panema. Laste waimusilma ette peaksid hästi reljeefsel kujul ilmuma neile küllalt arusaadawad endogeenliste ja eksogeenliste protsesside lihtsamad tegurid ja näitused. Nad peaksid oime saama maakera planeest tema praegusel kujul, kui aasta tuhandete ja miljonite kestes toime tulnud pikaliste ja järskude muudatuste kogusoodusest ning praegugi edasi kestawatest pikalistest muudatustest. Kui seesuguse sisu seletuse juures näitusena wõi illustreerimiseks geografilisi nimesid ette tuleb, siis on neil hoopis teine tähendus ja mõju, kui praegustel „nimekirjadel".

Tõesti on mõndes peab küll tähendama, et käesolewas ja eelmises trükis autorid dünamilise geologia elementisid täitsa ignoreerinud ei ole — need elemendid on neil enam-wähem teeniwa tähtsuse omanud. Uue trüki ettewalmistamisel peaksid nad aga tähendatud elementidele just domineeriwa paiga andma ja mitte waikides meie kodumaal nähtawate tulewatest protsessidest mööda minema, nagu nad seda senini on teinud.

Toon siin näituseks mõned keelelised kohasused, wiperused, ebaloomulised järjekindlusetused ja mõistete segamised, mis raamatu esimeses osas minu tähelepanemist waldasid. Nii näituseks seletatakse lhk. 7 peal maakaarti järgmiselt: „Plaaniga on ka maakaardil*) sarnadust. Tema peal wõime wähendatud mõedu abil mõnda suuremat maakohta, näiteseks kubermangu, joonistada. Maakaardi peale ei wõi meie üksikuid tubasid, hooneid üles joonistada jne." Ja alles seitse rida alamal seletatakse: „Plaani, mis suuremat maakohta kujutab, kutsutakse maakaardiks". Loogiliselt asja peale waadates peaks see wiimane lause selle peatüki algul seisma. Praegusel kohal tundub ta muu seletuse hulgas üleliigsena ja ebakohasena.

Segane ja ekslik on ka lhk. 16 peal järgmine lause: „Weekogu, mis wähem kui Okean on ja maisamaa rannal*) seisab, kutsutakse mereks". Sellest lausest wõib nii moodi aru saada, nagu oleks okean ise weekogu ja meri iseweekogu ja nagu ei wõiks okean maisamaa rannaga kokku puutudagi. Palju selgem oleks asi, kui mere mereks nimetaksime enam-wähem maisamaast piiratud okeani osa, nagu seda harilikult teiste vahwaste uuemas koolikirjanduses tehakse.

Niisama segane on ka järgmine lause, lhk. 33, maakera liikumisest: „Alles Kopernikus tegi tõeks, et mitte päike ei rända, waid maakera, kord ühte, kord teist oma külge päikese poole pöörates". Selle järele wõiks arwata, nagu oleks maakera liikumine oma telje ümber periodiline, aga mitte alaline. Umbes samasuguseid mõttewasinguid sisaldawad ka järgnewad lauseid maakera liikumisest. Mis aga õpilasele kõige selle sõnaderodu taga tumedaks jääb, on oime kahesugusest maakera liikumisest.

Sedasama tuleb ka komeetide liikumise seletuse kohta ütelda. Toon näitusena järgmise lause, lhk. 44: „Need sabagatähed, mis mõne aja pärast tagasi pöörawad, rändawad õige piklergusel teedel päikese ümber, kus juures päike nende teekonna keskpaika enam seisma ei jää,*) waid rohkem ühe otsa poole, nõnda et sabagatähte, kui ta oma teekonna teises otsas asub, maakera pinnalt enam näha ei ole". — Jätan iga lugija enese otsustada, kudas ta sellest lausest aru saab.

Ebaõnnestanud, et mitte rohkem ütelda, on ka lhk. 58 peal passat-tuulte sihi seletus, näit.: „Põhjamaapooliku peal peaksid nad otse põhjast, lõunamaapooliku peal jälle lõunast tulema, aga et maakera oma telje ümber läänest idasse palju rutemini pöörab, kui õhk liikuda suudab,*) siis peawad passat-tuuled oma sihti põhjast kirdesse ja lõunast kagusse muutma".

(Järgneb.)

*) Minu harwendus. (J. K.)

*) Minu sõrendus. J. K.

*) Minu sõrendus. J. K.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja **Ed. Sarepera.**

wõtsid oma asju. et lähemal halikud punakaardlased sündmusekohale ruttu, et kaugemale hüpata, et ... wõitlusele

„Ühiselu" trükikoda, Kreutzwaldi nr. 1 — walmistab ruttu ja korralikult igasugu tabelid, kirjaplankid, kirjaümbrikud, twiitungiraamatud, arweplehti, konwerte, kutse- ja nimekaarta.

Kõigewägewama tahtmisel lahkus pika, raske haiguse järele siit ilmast 22. märtsil öösel kell 2, minu unustamata armas abikaasa ja meie ema

Pauline Wilhelmine Põlluroos

Ärasaatmine leinamajast, Nõmmel, Raua uul. nr. 6, neljapäewal, 28. märtsil, kabelisse ja sealt Kalamäele.

Leinajad abikaas ja lapsed.

Kroonu-Workus plahwatuse läbi 21. märtsil raske wigastuse tagajärjel lahkus siit ilmast, 23. märtsil, minu unustamata mees ja meie isa

Jüri Mesikäp.

Matmine neljapäewal, kell 11 hom., leinamajast, Sõja uul. nr. 7, krt. 5, Kaarli kirikus ja sealt Rahumäele.

Leinajad abikaasa ja lapsed.

---

23. märtsil 1918. a. kell 1/45 hommikul lahkus siit ilmast raske haiguse järele Tallinna Wabatahtliku Tuletõrjujate Seltsi ouliige

Georg Afsper

60 a. wanaduses. Ärasaatmine leinamajast, Pikk uul. nr. 31, krt 5, kesknädalal, 27. märtsil, s. a., kell 1 p. Jaani kirikusse ja sealt Kalamaja surnuaiale.

Tallinna Wabatahtl. Tuletõrjujate Seltsi V. jaoskond.

Pikaldase raske haiguse läbi lahkus siit ilmast 23 märtsil kell 1/45 hommikul minu unustamata armas abikaas, meie wend ja meie onu

Georg Wilhelm Afsper (Aeberg).

Sündinud 7. nowb. 1857. a. — Surnud 23. märtsil, 1918. a.
Matmine 27. märtsil, kell 1 Jaani kirikus ja sealt Kalamaja surnuaiale.
Ärasaatmine leinamajast, Pikk uul., 31, krt. 5, kell 1/21.

Leinajad: abikaas, wend ja wenna lapsed abikaasadega.

23-mal s. k. p. kell 2 p. l. lahkus siit ilmast lühikese raske haiguse läbi meie unustamata poeg

Erich Leisberg

Matmine on 26 s. k. p. kell 2 p. l. Püha-waimu kirikus ja sealt Rahumäele.

Sügawasti kurw. wanemad, õed ja sugulased.

Eesti teater „Estonia".

Teisipäewal, 26. märtsil 1918. a. Koolilasteetendus.

„Seltskonna toed"

Algus kell 4 õhtul.
Rahwaetenduse hinnad.

Kesknädalal, 27. märtsil 1918. a. Koolilasteetendus.

„Madame Sans Gêne".

Algus kell 4 õhtul.
Rahwaetenduse hinnad.

„Estonia" kontsertsaalis

Teisel lihawõttepühal, 1. apr. 1918. a.

Suur kontsert

„Estonia" tegelaste poolt.
Peasetähed: à 210 kop. (ülem-iba rahas). 1810

Dr. M. Klompus

Harju uul., 45, krt. 7.
Naha- ja suguhaiguste eriarst. Salwarsaniga rohitsemine (606, 914). Were ja teiste jä◌reluurim. Kõnet. kell 11—1 ja 5—8. 72

Dr. M. Poljak

Silmised ja nahahaigused. Sisilis „606—914". Kroonilaline tripper. Wiru uul. nr. 8. Wastuwõtm. tunnid kella 10—1 ja 5—8 õht. Naisterahw. kella 3—5 p. l. 97

Dr. J. Israelsohn

S. Tartu maant. 4. Haawa-, naha- ja suguhaig. (Sifilis). Prof. Ehrlich'i 606—914.
Kõnet. 9—11 ja 5—8 õht.

Dr. Lewinowitsch

Harju uul. nr. 30.
Wastuw. kella 11—1 ja 4½—6½. Sisemised ja külgehak. nahaja suguhaigused. 187

Dr. J. Pliskop

Harju uul. 26. Naha- ja suguhaigete wastuwõtm. k. 9—11 e. l. ja 6—8 õhtul. 750.

Dr. M. Jerwan.

Hobusepea uul. nr. 10, krt. 3. Naha- ja suguhaigused. Kõnetunnid kella 4—6 p. l. 30

Hambaarst J. Amitan

Suur Tartu maant. nr. 7. Wastuw. kella 10 h. —7 õ. 204

Hambaarstimise kabinet

J. F. Schlifstein.

Wiru uul. nr. 4, Gutkini majas. Wastuwõtm. kella 9 h. — 7 õ.

Ämmaemand

M. Rosenfeldt, Kaupmehe uul. nr. 6, alumajas. 637

Hambaarst

O. M. Katz.

Pikk uul. 37, krt. 3. Wastuwõtmine kella 10—1 ja 4—7.

Pühadeks

koju ei tule.

Sõitsin ära.

Hansu poeg.

1725

Wilunud poiskoolidõpet.

annab Saksa keele tundisid, Nunne uul. 1, krt. 1. 1410

Insener-arhitekt

annab tundisid

ehituse asjas, tehnika ja kunstjoonistamises ja ka Saksa keele tundisid. Gonsiori uul., 9, k. 1, rääkida 12—3.

Palun

linna tütarlaste gümnaasiumi 6 kl. õp l., kes tahab hea waewatasu eest mind tuntud õppeainetega tutwustada, tulla Kentmanni uul. nr. 16, krt. 9. 1776

Kes wõib Eesti keeles edukalt

füüsikatundu anda?

Teat. s. l. t. „A. T." all. 1777

Neiu annab Saksa keele

tundisid

wähematele lastele. S. Epinatjewi uul. nr. 3-a, krt. 4. 1792

Tarwis wanemat

reaalkooli õpilast

maale 2 poeglapsele tundisid andma. Tulla Instituudi uul. nr. 18, kort. 1. 1727

Palwekirju

ja kõiksugu kirjalikka töösid kirjutatakse kõigis kolmes kohalikus keeles H. Kühle kontoris, Wiru uul. nr. 14. Tel. 8—27. 1653

Palwekirju Saksa keeles

wa mistab asjatundlikult iga sse ametipaika. Grünfeldi kontor. S. Walesna uul nr. 2. 1339

Kirjalikka töösid

kirjutusemasinatel tehtakse kõigis keeltes odawalt ja korralikult kella 10—5 Uuel uul. 16, k. 24.

244

Palwekirju

kirjutatakse asjatundl. igasse kohta, komandanturi ja teist. Sakla alutustesse. Sõiduhiba. S. Roolikrantsi uul., 1, N. Ilwes.

Palwekirjasid

ja sõidulubasid Saksa keeles kirjutatakse Kuilasepa uul. nr. 10, krt. 3. 1782

Olen üle wõtnud **thee-, kohwi-, söögisaali ja biuarbid** Kopli uul. nr. 6, (endine Lebedew). Saadawal lõuna- ja õhtusöögid, kohwi, thee ja soojad blinid. Toit on puhtalt ja korralikult walmistatud, ülemisel korral puhtam sisseseade ja **muusika** äripäewadel kella 4½—8½ õhtul ja pühapäewadel kella 3—½9. Awatud iga päew hom. kella 8½—8½ õhtul.

Auustlikult J. Treumann.

Uuride

ja peenemate kellade tööd; spetsial: peenemad treimised, trilindrid, wõlwid, triibid. Puhas ja hea töö Kõiksugu **wedrud, klaid** jne. Kõige paremad soowitused. Sõjawä listele ja reisijatele iseäranis ruttu. 1693

Spetsial töötoab uuride, kuld- ja hõbeasjade parandamist **Harju uul. nr. 40,** „Kuld Lõwi" wõerastemaja all.

Naisterahw. ja laste palitute-, bluuside ja pesu-

schnitid,

1807

antakse ka Prantsuse moodibe-akademia järele **juurdelõikuse kursust.** Wene uul., 4, l. 14

Uus äri.

Müün kõiksugu pruugit. kraami: puust, rauast, riidest, nahast jne. Jällemüüjatele kõrg. protsendid. Hobusepea uul., 3. H. Kärg.

Wõtan

elektrikellade parandust ja ülesseadmist oma peale, teen kõiksugu mehanikatööd. **Parandan** prillisid, kiikreid, binokle d ja päewapildiaparatisid. Teritan habemenuge ja käärisid. Töö korralik ja odaw. Dreiwingi uul, 11, E. Laur. 1780

Õpetan

kõik naisterahwa kleiwe-, kostüümide- ja pesujoonistuse täielikult selgeks. Sealsamas õpetan ka gitarremängu. W. Ameerika uul. nr. 23-a, krt. 5.

1803 Õpetajanna Tamberg.

Pärnu Eesti Kooli Seltsi

lotterii-piletid

on Tallinnas müüa:

Ezr. Lasna saapakauplujes, Pikal uul. nr. 28 ja J. Reimanni kirjutusmaterjalikauplujes, Harju uul. nr. 34. — Wõidud: 1.) 3 maja plat sig, Pärnud, 2.) lehm, 3.) nuumatud siga j. n. e. Pileti hind 5 rubla. 1744

J. Pent'i

aamiwabrikus wõiwad tublid tünderisepasellid kohe tööd saada. Alam-Luha uul. nr. 5. Kõnet. nr. 241, Tallinnas. 1755

Tallinna Eesti Gr.-Õigeusu Issandamuutmise (S.-Kloostri) kiriku juurde on tarwis

kirikuteenrit.

Soowitaw, kes enne selle ameti peal on olnud ja kes mõnda käsitööd teeb. Ülesanda wõib kirikus kirikuwanemale ehk kih. nõukogu abiesim. A. Mängelile, Dom-Waestekooli uul., 1, kr. 14, kell 1—3 p. l. 1766

Kojameest

1761

kes ka hobusega oskab ümber käia, on tarwis S. Tartu m., 32.

Sulast

1785

tarwis, kes põllutööd teeb. Soo uul., 1, k. 3. Kaubelda k. ½5—6.

Perenaisekohta

maale mõisa ehk linna soowib keskealine naisterahwas. Heina uul. nr. 31, krt, 3. 1815

Juuksesõitaja,

meister., soowib kohta. Teatada Allika uul. nr. 7. krt. 15. 1798

Soowitame ilma maksuta:

põllutöölisi, metsatöölisi ja ametnikkusid kõigi ametite peale ja ka teenijaid heade soowitustega Wahetalituse kontor „Baltika",

(„P. John Cool & Co.), Tallinnas, Kuninga uul., 6. 604

Baltika

(P. John Cool ja Co.).
Kuninga uul. nr. 6. — Jaoskond

Polyglott

teeb ümberpanekuid Saksa. Wene, Eesti, Prantsuse, Inglise, Rootsi, Norra, Taani, Soome, Itaalia, Ladina, Greeka ja Hollandi keeles.

Wiisakas noormees

palub südamest kujegile kaupluse teenijaks. 19 a. wana. Palun teatada selle lehe tal. „Teenija" all. 1743

Soowin oma 13-aastase pojale maale aufasse perekonda mingisugust teenistust, kingsepa juurde, hobusejuhiks ehk muud sellesarnast kergemat tööd. Suure Tartu m. nr. 53-b, krt. 4. 1793

Noor haritud neiu,
kes kolm kohalikku keelt mõistab ja kellel hea tunnistus on, soowib kohta maale lastele algõpetust andma ehk perenaise abiks puhtama töö peale. Wladimiri uul. nr. 3, krt. 4. 1752

Apteegiõpilane

praktikaga, (tunnistused kaduund) soowib kohalikku keelega, soowib kohta rohukaupluses. Teat. kirjal. s. l. t. „Drogist" all. 1757

Ostan

postmarkisid,

Wene- ja wäljamaa, üksikult ja kollektsioonis, **hea hinna eest.** Narwa m. nr. 9, krt. 5. 226

Kõiksugu kraami **edasimüümiseks** wõtan wastu, protsent de peale ehk ära ostes. Palun sisse astuda Hobusepea uul. nr. 3, uus äri. 1661

Wanawaraseid asju

soowin osta kõrge hinna eest. Näit.: mööblid, pildid, wärwgrawüürid, kristall-, brongs- ja sinaas'ad, portsel. taldrekud, taskelid ja kujudega, miniatüürid, peenikesed wäljaõmblused, kõiksugu rahad, kunstl. hambad ja palju muud. Teatada Wana Posti uul. nr. 8, krt. 6. 1828

Noormehe ärisanikuks

wõib tulla noor neiu ehk leskkellel 50—60 tuhat rubla kapitali on. Teatada s. l. t. „Ärimees" all. 1731

Lokomobili,

12—30 hob. (nom.) jõulist, soowin osta. Keemia uul. nr. 24. Niilus. 1760

Kellel on

kerge ühehobuse wedruwanker müüa? Palun teat. s. l. t. „Wankri" all. 1762

Soowin osta

wähepruugitud kostüümi ehk mantlit. Pakkumised selle lehe tal. „105" all. 1763

Soowin osta

hea hinna eest kummutit ja lahtiwõetawat riiete kappi. Küsida Jahu uul. nr. 12, krt. 5. 1764

Tugewaid tööhobuseid
põllutöö jaoks soowitakse osta. Kellel müüa on, palutakse näitama tulla Tsentral-meierei hoowi peale (Wladimiri uul.) kesknädalal kell 1 päewal. 1769

Suhkrut soowit. osta

Tõnismäel nr. 32, söögimajas. Sealsamas müüakse tühjad kastid ja 200 naela kaaluwihtisid.

Suures wäljawalikus

mitmesugused kewademütsid rarema Inglise riidest ja kalewist, täiskasw. autele ja lastele, Mütsitöötuba Wene uul. nr. 1, k. 4. Müügiaeg kella 12—4. 1400

Müüa

meesterahwa uutja kantud pesu, mateeriatükkid, ülikond, naisterahwa kewadepalitu ja uus manikin. Näha kella 11—1, W. Pärnu m. nr. 23, krt. 1. 1817

Odawalt müüakse
wähepruugitud plaajed, ülikonnad, mantlid lastele ja täiskaswanuile. Kübarad, saapad, walged ja wärwilised kindad, kostüümiriibed, mineawastased palitud jne. **Finkbeineri büroo,** Nataskaewu uul. nr. 4. **Tunnistustega teenijad andku endid üles!** 1830

Kraega kasukas
wärtsele kaswule, sünnis maamehele, on müüa Toom-Waestekooli uul. nr. 1, krt. 14. Näha kella 1—3 p. l. 1767

Müüa 1769
wähepruugitud smoking-ülikond. W. Tartu maant. nr. 19, krt. 1. Näha wõib kella 10—12 e. l.

Riided müüa.
Smoking-ülikond, meesterahwa must demi-saison palitu ja naisterahwa kantud kewadejakk, naisterahwa willane mantel; vequete, lapsewanker ja wann, wana kohwa, köögikapid, lauad, lambid, ämbrid, priimus ja muud peetud majakraami. Näha kella 8 hom. kuni k. 8 õhtu, Toom-Kuninga uul. nr. 28, krt. 2. 1724

Müüa

meester. wähepruugitud pikkkuub (jakett), must, wähemale kaswule. Wana Kalamaja uul. nr. 5, krt. 2. 1817

Uksekardinad

(portierid) ja söögiuõud on müüa Liiwalaia uul. nr. 30, kort. 22. 1720

Uued raudwoodid

„Reform" põhjadega on müüa Heeringa uul., 3, krt. 14. 1772

Müüa

platworm-wedruwanker, saarepuust kärn-kere, kaks tagumist pandast, regi ja kaks treskawedru. Gilde uul., 10, k. 2. 1773

Müüa
mitelnuppudega, wedrupõhjaga woodi, mõned toolid, suur peegel ja laud. S. Tartu maanteel nr. 21, krt. 3. 1790

Müüa
mitmesugused mööblid: lilled, seinakellad, lambid, laterna-magica (uus), aurumasina model — mänguasi suuremat. poisslastele (uus), mängutoos noolidega lastele, 3 klitsheed ja mõnesugused nõud. S. Tartu maant. nr. 43-a, krt. 12. 1761

Kummut,
kaherattaga turukäru, 2 raudwoodit ja muid asju müüa, Suur Arehna uul. nr. 34, k. 4.

Odawalt müüa

2 pruuditud kummutit, lihtne riidekapp, puuwoodid ja oisast kokku käidawad raudwoodid, kandilised ja ümargused lauad, lihtsad toolid 2—3, wanemad söögikapid 8—10 rbl., suurem jalaga õmblusmasin 60 rbl. ja õmblusmasina jalg üksikult; suuremad ja wärskemad ilusköites Saksa keeli ilusad piltidega jutu- ja lugemise-raamatud, head wõlmisjegaind tinawalget wärwi jne., Sauna uul. nr. 8, kort. 1.

Korteri sisseseade

on müüa Raua uul. nr. 16, krt. 3. 1746

Müüa

korterisisseseade. Suure Pärnu maant. nr. 6. 1812

Müüa

wana riietekapp, paar lauda, toolid, 2 istmega lapsesaan, õmblusmasina jalg j. n. e. Wladimiri uul. nr. 37, krt. 9. 1826

Müüa

pruugitud pehme mööbel ja naisterahwa Singer kabinetmasin. Wäike Pärnu maanteel nr. 16, krt. 5. 1799

Müüa

kummut, lapsewoodi, lauad ja toolid. Graniidi uul. nr. 1, krt. 1.

Müüa

kõiksugust majakraami. Õle uul. nr. 12, krt. 14. 1735

Müüa
on riietekapid lahtiwõetawad ja ühestükis, puuwoodid ja moodifirmid. Nüüdi uul. nr. 5, Niguliste kiriku hoowis, tisleritöötoas. 1814

Müüa

lauad, toolid, woodi, kushett ja mitmes. köögiriistad. Uus Kalamaja uul. nr. 35, krt. 12. 1739

Pehme mööbel,

kummut ja lauad on müüa Kentmanni uul. nr. 2¹, krt. 3. Sealsamas on ka korter ära anda. 1732

Lauanõud

ja mõned köögiasjad müüa Toom-puiesteel nr. 19, krt. 1.

Müüa odawalt kaks wähepr. kirjut. masinat „Bremier", kirj. pak. s. l. t. „Bremier" all. 1665

Iga korti 1369
laudu ja plankusid
on müüa. Teatust saab Wiru uul. nr. 16, krt. 1.

Tisleri tööriistad ja meesterahwa uus ülikond on müüa. Teliskopli uul. 22-e, k. 11. 1791

2 maja müüa

Toom-Kuninga uul. Kaupa tehakse Wana Kalamaja uul. nr. 5. krt. 2, kella 9—10 e. l. ja 4—5 p. l. 1818

Thee- ja söögimaja

juhtumisi odawalt müüa Kloostri ja Nunne uul. nurgal. Küsida Wäike Pärnu maant. nr. 32, söögimajast. 1805

Kiwimajad müüa

32,000 rbl. (seren.) wäljamaksuga. Adwokat Haarman, Wana turul nr. 16, kella 5—6 p. l. 1781

Talukoht müüa.
Linnast 20 wersta, 25 tiinu maa, uue ehitusega. Teatust saab Niguliste kiriku juurest, Rüütli uul. nr. 1, kesknädalal peale kella 10 päewal. 1742

Hea tahwelklawer

350 rbl. eest müüa. Järelküsida Riesenkampfi uul., 29, k. 9, kontorist k. 9—12 p. 1682

FRANZ KRULLI masinawabriku osaühisus,

Tallinnas

wõtab wastu igasuguste **lokomobiilide, põllutöömasinate ja winawabriku sisseseadete parandust.** Osaühisuse **walamisejaoskond** hakkab kohe pärast Lihawõtte püht tööle, ja palume sellepärast austatud töötarwitajaid oma tellimist **wase- ja malmiwalamise** peale juba nädala jooksul enne pühi sisse anda.

Franz Krulli masinawabriku osaühisuse juhatus.

Wäike harmonium

1738

ja meester. wähekantud kewadepalitu odawalt müüa. Siiwersi uul. nr. 5, sisekäik poeukest.

Hea patefon

noolidega ja grammofon paradiga ja nootidega müüa. Harjapea uul. nr. 12, krt. 4. 1748

Gitarre ja mandoline

müüa. Suure Juhkentali uul. nr. 25, krt. 3. 1712

Wiiulid müüa.

Manesi uul. nr. 6, krt. 7. 1810

Jalgratas müüa.

Kalaranna uul., 3, krt. 1. 1741

Meesterahwa jalgratas

(Torpedo) on müüa W. Karja uul. nr 12, krt. 4. 1789

Ohwitseri wähepr. sadul

on müüa Tiisli uul. nr. 2, k. 1. Näha kella 3—5. 1786

Müüa

meesterahwa wabajookuga jalgratas. Tatari uul. nr. 6-a, krt. 5, hoowi peal majas. Näha kella 3—7 õhtul. 1751

Jalaga õmblusmasin,
theelaud, söögitoolaud ja kõiksugu kööktraami müüa. W. Kalamaja uul. nr. 8, krt. 11, hoowi peal, teisel korrol. 1737

Paadi-mootor,

4 hob. jõuline, on juhtumisi müüa Hobusepea uul. nr. 3, lukksepatöötoas. 1756

Müüa

uus tisleripink Pelgulinnas, Õle uul. nr. 4, poes. 1804

Pakkimisepaberit

(makulaturi)

on müüa Sauna uul. nr. 1 J. Reimanni raamatuköitmise-töökojas. 1813

2 sarabanti

ja hobune on müüa Liiwalaia uul. nr. 7, krt. 12. Küsida kojamehe käest. 1787

Hobune müüa

Lõuna uul. nr. 18, krt. 9. 1811

Müüa

8-aastane hobune. W. Kompasna uul. nr. 9, krt. 8. 1793

Hobune müüa

Afrika uul. nr. 31. 1719

Hea tööhobune

on müüa. Duna uul. nr. 18, krt. 4. 1774

Tööhobune

müüa Õle uul. nr. 10, krt. 5.

Hea hobune

on müüa. Suure Pärnu maant. nr. 75, krt. 1. 1768

Hobune müüa

Afrika uul. nr. 31. 1833

Hea tööhobune

on müüa Kalri uul., 5, k. 11

Hea lehm

ja sõiduwärk müüa. Kiili uul. nr. 11, krt. 3. 1802

Platworm wanker

(wedrudega) on müüa Narwa maant. nr. 19. 1733

Igasugused taluwankrid

tehakse Narwa m. nr. 19. 1734

Korterid ja toad

inawad wälja üüritud. **Baltika** (P. John Cook'i) kontoris. Kuninga uul. nr. 6. 1641

Korter

4—6 tuba ja köök ära anda Gonsiori uulits. Lähemalt magasinis nr. 13 „Estonia" all. 1779

Hea walge

möbl. tuba

omaette sissekäiguga, on ära anda üksiku herrale. Manesi uul. 8, k. 4. 1795

Tallinna Tehnika-kursused.

Õpetust antakse joonistamises, rehkendamises, masinaehituses ja elektrotehnikas. Soowitaw töölistele, kes ehasi õppida tuhawad. Õpetus õhtudel. Wastuwõtmine järgmise kursuse peale on algamud kursuste kont., Gonsiori uul., 13, k. 2, iga päew k. 4—5 p. l

„Velikota"

otsib ühte suurt wõi kaks wäikest **tuba**

1. korra peale. Teat. S. Walesna uul. nr. 4, krt. 6. 1785

Kes nõu otsib rahanõudm. asjus Wene walits. käest,

see pöörata S. Walesna uul nr. 4, krt. 6, hoowi peal, „Velikota". Awatud kella 10—5. 1784

Kuulus ettekuulutaja

Mme Ramses

Näksiba iga päew kella 10—6. Adr. Narwa maanteel, 12, krt. 3, sisekäik eestukest, paremat kätt teisel korral. 479

A. Jauseni maalide näitus

on pühad läbi kuni 3. aprillini pikendatud. Näitus on awatud iga päew kella 11—6 Wiru uul. kinoteater „Passaaži" peal.

Müüa suures wäljawalikus

postkaartid üksikult ja hulgawiisi Narwa maanteel nr. 4. kirjutusmaterjali-kauplujes.

Siltide maalimise,

tubade tapetseerimise- ja igasugu muu maalritöö peale wõetakse tellimisi wastu

Suure Juhkentali uul. nr. 38-a, krt. 26

Möbl. tuba

omaette sissekäiguga on intelligent meesterahwale ära anda Liiwa uul., 7, krt. 8. 1660

Möbl. tuba

1816

ära anda S. Tartu m., 43-a, k. 13.

Otsin wäikest korterit

Balti waksali ümbruskonda. Ka soo in osta ühe

woodimadratsi.

Kirjal. pakk. palun saata s. l. t. „Poissmees" A. N." all. 1740

Mööbl. tuba

1759

ära anda Wittenhofi uul., 8, k. 8.

Wäike möbl. tuba

ära anda Uuel uul. nr. 3, krt. 3.

Mööblitega tuba

omaette sissekäiguga ära anda Weike Kalamaja uul., 5, k. 8.

Möbleeritud tuba
piltidega, omaette sissekäik, on ära anda Wörgu uul. nr. 5 (Kalaranna). 1718

Ilus mööblitega tuba

(elektri walgustusega) on ära anda üksikule meesterahwale S. Tatari uul. nr. 21-b, k. 10.

Leiwa-ahi

1747

ära anda ühes sisseseadega. Küsida S. Kompasna uul., 23, k. 1.

Lihakarn

on ühes sisseseadega ära anda hästi käidawal kohal. Küsida Kopli uul. nr. 16, krt. 2. 1801

Wiisakas neiu
wõib korterit saada üksiku inimese juures. Soowitaw oleks, kes kodus töötab. Ahju uul. nr. 26, kort. 6. 1728

Palun seda 1823

koolisõpetaja naist,

kelle wanemad surnud ja oma tädi tütre juures elab, kes minu juures käis koha pärast, laup., 16. skp., weel kord rääkima tulla. Liiwalaia uul., 30/1. 1824

Warastati 2. märtsil Kasanski uul., 7 k. 12 1829
õmblusmasin Nr. 3,793,123.
Hoiatan ostmise eest! Kes sellest teatab, saab head waewatasu.

Pass

Mart Labbi nime peale ära kadunud. Pal. teata a S. Juhkentali uul., 38-a, k. 23. 1807

Palun seda noortmeest, kes weebruarikuu sees A. Petlemaga tema 1788
jalgratta rattad
parandada wiis, sellest teadusta a, kus kohal need rattad on. Kopli uul., 4, k. 18.

Hallikirja kana

1808

kadunud. S. Ameerika u., 35, k. 4.

Noor isane 1797
koer ära jooksnud.
Saba ja kõrwad ära lõigatud, maksu nr. 706. Pal. ära waewatasu eest ära tuua S. Walesna uul. nr. 12, k. 11.

22. märtsil õhtul kadus
käekott rahaga
Wabriku uul. minnes ära. Palsüdamest ausat leidjat waewatasu eest ära tuua ehk teatada Graniidi uul. 12, k. 3. 1825

Kadus lapse parema jala
1778 **kalosš nr. 4**
pühapäewa õhtul Juhkentali ja Maakri uul. wahel ära. Ausat leidjat palun waewatasu eest ära tuua Maakri uul., 22, k. 7.

Ausat leidjat, kes leidis 25. märtsil Baltiski maanteelt kalosši nr. 8, palutakse hea waewatasu eest ära tuua Wittenhofi uul., 41, k. 3.

Kana tulnud

Heeringi uul., 6-a, k. 3. 1783

Kadunud 24. skp. Suurelt Tartu maant. konka pealt kuni linnaap'eegini minnes **punane papist rahaportmonee** (sees ü e 100 rubla, wäikene wõti, elamiseluba Kristine L. nime peale. Kogu sisu on waese naisterahwa wiimane warandus. Palun südamest ausat leidjat waewatasu eest teat. s. l. tal. „Kristine L." all ehk Nõmmele, Waldeki tee nr. 8, „Ristil." 1758

Rahakott leitud

rahaga ja dokumentidega Wene turult. Kätte wõib saada Gonsiori uul., 16, k. 2. 1736

Pühapäewal, 21. märtsil 1821
kaotasin rahatasku
suurema summa rahaga ja kingsepa ametiühisuse kaardiga tänturult Lilli-külasse tulles. Raha on haige sõjamehe wiimane kopikas. Palun seda isikut, kes leidis ehk kes üles annab, et kätte wõib saada, ennast teatada, luban pool sellest raha ta tasuks. Adr. Keemia uul., 3, k. 9.

Kaotatud laupäewal, 23. skp.
rahakott rahaga
ja tunnistus Wilhelm Johansoni nime peale. Palutakse ausat leidjat tunnistust ära tuua. Medwesi uul., 19, k. 2. 1719

Kes wõib ohwitser **Roman Laas** kohta üksikasjalisi teateid anda? Laas teenis Rakweres Eesti poigus oli Rennenkampfi majas korteris. Enamaste wõimu langemisest saadik ei ole temast mingisugusid teateid. Palun hea waewatasu eest teadustada Ahju uul., 28, k. 2. M. Ahlmann. 1685

Noor neiu palub südamest teatada, kes leidis need mustad lahtised kingad. Olesin äralõomise eest südamest tänulik, Toom-Kuninga uul. nr. 4, kort. 6. 1729

Trükitud „Ühiselu" trükikojas, Tallinnas.